

אגרת חמודות.

THE
IGGERETH ḤAMŪDŌTH
OF
ELIJAH ḤAYYIM BEN BENJAMIN
OF GENAZZANO.

Edited for the first time, from the MSS. in London and Munich,
with marginal references, by

A. W. GREENUP, LITT.D.,
Principal of St. John's Hall, Highbury.

LONDON.

1912.

הקדמה.

ברוך ד', ברוך הוא וברוך שמו, אשר עזרני עד כה להעתיק ולהו"ל כמה ספרים נחמדים שהיו כמוסים בבתי אוצר-ספרים ובגנזכי ביבליותיקות. ועתה גם עתה מביא אני בעז"הש"י מתנת חן לכל אוהבי תורת-ח"ן, מתנה שהיתה גנוזה * בגנזך-ספרים הבריטי פה עיר לונדן, (וגם בכ"י באוצר הספרים במינכען), והיא ספר "אגרת המודות" שחבר הרופא ר' אלי' בן חיים בן בנימין ז"ל, איש גינזנו Genazzano (בכתב העמים) שבארץ איטלי'. כל קורות חיי ר' אלי' חיים לא נודעו לנו אבל ברור לנו, אשר ר' אלי' חיים הי' בחיים עלי אדמת איטלי' בסוף ימי המאה השלישית לאלף הששי הזה ויהי בעל תורה ויודע ח"ן. כי בימיו התפשטה תורת ח"ן, היא תורת המקובלים ביתר עוז בכל רחבי איטלי'. הן היו אז גם מערערים, אשר יצאו למלחמה עלי', אולם אוהבי' ודורשי' היו פי שלשה מאשר היו הנלחמים בה, וכמעט ורוב העם נהר אחרי'. בימיו היו דוד ראובני ור' שלמה מולכו בעל ספר "המפואר" וכו'. ור' אלי חיים יגע בתורה ובמצוה, וע"י אגרת מוסר שכתב ר' משה מריאיטו, בעל "מקדש מעט", בסוף ימיו התעורר לב ר' אלי חיים לחדור גם חדר-י-

* Margoliouth : *Cat. of Hebrew MSS.*, iii. (Add. 26934 et Add. 27078).

חכמת הקבלה. וספרי ר' מנחם מריקנטי היו לו לעינים
 ובה, כי אותו מצא „למעלה מכל המקובלים” שהיו בימיו.
 ויהי כאשר א' הבחורים החשובים בקש מאתו להכניסו
 בפרדס החכמה הזאת כתב לו את האגרת הזאת לפתוח
 לו שערי הפרדס. את האגרת כנה „אגרת חמודות”
 וחמודות היא. כי ר' אלי' חיים כתב שפת עבר ביופי
 והוד, שפתו צחה וקלה והקורא ירוץ בה ולא יבשל
 במרוצתו, ודבריו נאמרו בטוב טעם והגיון.—ורק כאשר רוח-
 קנאת-התורה לבשתו, אז דבר בעוון חמה ולא חס גם על
 כבוד גדולי-הדור. רוח-הקנאה דברה בו כשהשיח דברים
 קשים על בן-דורו השר ר' יצחק אברבנאל, על אשר השר
 ההוא פירש את הכתוב „ואל אצילי בני” (שמות כ"ד י"א)
 בדרך אחרת. ולכן התמרמר ר' יהודה ארי' די מודינא
 בספרו „ארי נוהם” על ר' אלי' חיים וישיח דברים קשים
 עליו.—הן ר' יהודה ארי' ממודינא מכנהו ר' אלי' בן חיים
 גם „מארציאנוס” מכנהו, אולם הדברים אשר העתיק
 מאגרת ר' אלי' חיים הם לעד נאמן, אשר „אגרת
 חמודות” היתה לפניו, ושגיאה יצאה מלפניו בכתבו „ר'
 אלי' בן חיים” במקום ר' אלי' חיים. ור' אלי' חיים הי'
 נודע אז בשם מארציאנוס. יש עוד ספר אחר ממנו בכת"י
 ושמו „נפוח”, ובו מסר לנו כל דברי התוכחו עם א'
 מפרחי כהונת-הכנסי' הקטולית, פרא פראנציסקו דא
 אקוואפינדינטי. כספר „נפוח”, כספר „אגרת חמודות”
 שניהם לא באו בדפוס עד עתה. ועתה הנני נותן לאוהבי
 תורת הקבלה את הספר „אגרת חמודות” אשר העתקתי
 עפ"י ג' כת"י. והי' אם אוהבי תורת ח"ן יהגו בו ומצאו בו
 פגמים טובים, תברכני נפשם בגללם והי' זה שכרי.—שלום
 רב לכל אוהבי תורה. זאת ברכת המעתיק.

(ח) שקל הקודש, תורת הקבלה מאת ר' משה בר שם טוב מעיר ליון. את הספר הזה כתב משה בשנת נ"ב למאה הראשונה באלף הששי הזה, בעיר ואד-אל-חלרה (Quadalxara בכתב העמים) „לכבוד הנשיא הגדול המעוז המגדול ר' יוסף הלוי (הוא ר' יוסף אבועלפיא ז"ל)“ ובו סדר כל שמת הקבלה כפי אשר הבין הוא. — העתקתי עפ"י כת"י שבאוצר הספרים הבריטי. לונדן תרע"א.

כל הספרים האלה י"ל עתה בפעם ראשונה. כל אשר יטנו לבו לקנות ספרים אלה יפנה אלי המעתיק והמו"ל.

אגרת המודות.

- מ** אז גלית את אזני בכתב יד ימינך היותך
משתוקק ליכנס לפרדס היה את לבבי
לבלתי אעלים ממך דבר מאשר חנני ה' אע"פי
שאינו כטיפה מן הים הגדול וזה כי החכמה
הזאת רחבה מני ים ובעוונותינו אברה חכמת
חכמינו ואין איש שם על לב ובספרים הנוראים
אשר חוברו הם בימי התנאים כגון ספר הזוהר
וולתם רובם נאבדו ואני עמדתי מרעיד פוסח
על שני הסעפים אם אעלה על ספר הדברים
הללו בביאור רחב ואם לאוי כי מצד אחד יראתי
מאד על נפשי פן ח"ו אפרוץ גדר לגלות דברים
שכיסן עתיק יומין דברים שהם כבשונו של עולם י'
כי לא ראיתי בכל הספרים שבאו לידי מי
שהרחיב המאמר בסידור אלו ההקדמות אשר
אביא אליך על מתכונתם אבל כתבו הדברים
מפוזרים ומפורדין כדי להסתיר מזולתם מה שיש
בזה מן השורה לברר אחר האוכל מתוך הפסולת י'
ומצד אחר הצקתני רוחי בזכרי אהבת קדומים
אחרי ראותי כי אפשרי רחוק הוא שנתראה פנים אל
פנים ואומרה לנפשי למה אמנע טוב מבעליו ועוד כי
עת לעשות לה' אחרי שהדורות שקדמוני מלאו
כרסם מדברי היונים ויהפכו דברי אלהים חיים
להבל וריק והנני מעיד על הרב הגדול הרמב"ם
- Job 11, 9
- חגיגה י"ג
- Dan. 7, 22
- Job 32, 18
- Prov. 3, 27
- Ps. 119, 126
- Jer. 23, 36

ז"ל כי בסוף ימיו נתחרט ממה שכתב בטעמי
 המצות בספר המורה ואלה דבריו באגרת אחת
 אגרת הימן שלוחה במצרים ובכל ארץ התימן. אחרי בואי
 בארץ הצבי מצאתי זקן אחד שהאיר עיני בדרכי
 הקבלה ואילו ידעתי אז: מה שהשגתי ועתה דברים
 רבים כתבתי שלא כתבתים עכ"ל. ודע אחי כי
 אחת מהסיבות אשר העירוני להכנס בזאת החכמה
 ולצלול במים אדירים היתה אגרת אחת שלוחה
 בסוף ימיו על ידי איש עתי החכם הכולל ר'
 משה מריאטי ע"ה ועדין אביאנה לך בזאת
 האגרת להיותה רבת התועלת מאד ותבין ממנה
 כי אחרי שניסה החכמות כולם נתחרט במה
 שנתעסק בחכמות החיצוניות ומה שכתב מהב
 בחבורו הנקרא מקדש מעט וקראהו אבוד זמן
 ואיך יעלה על דעת מי שעמדו אבותיו על
 הר סיני ארץ רעשה אף שמים נטפו והיא
 כלי חמדה שבו נתנה (התורה) נברא העולם שנוכל
 לגלות תעלומותיה מכח דברי ארסמו וזולתו. עם
 היות שאין אות אחת בתורה שלא יהיו בה תלי
 תלים של הלכות וסודות עמוקים. וכן כתוב בספר
 הזוהר אמ' ר' שמעון אילו ידעין בני נשא רזין
 דאוריתא לינדעו דהא לית מלה באוריתא או אות
 דלית ביה רזין עלאין ויקירין. והנה נמצא בעוקץ
 היו"ד שבשם סוד נשגב ונעלם ילאה כל שכל
 משכיל ילאה להשיגו ואין צריך לאמר בצורת
 שאר האותיות אשר מקצתם גדולות ומקצתם
 קטנות ואותיות כפולות ועקומות ותלויות כי כל אלו
 היו לרמז לסודות נפלאים. וכ"ש שיש לנו להאמין

מקדש מעט
(Rieti)

Ps. 68, 9

זוהר

שכר המצוות הם רוין עלאים מסתרי המציאות
 אשר לא לחנם נתנו וע"פ הספורים שנראה
 לפי פשטם שאין תועלת בהם כגון פרשת ואלה
 המלכים אשר מלכו בארם ומקל לבנה לח ולו
 וערמון הם סודות עמוקים ואם יצליחך הש' שתקרא
 ותבין בפירוש הר"ר מנחם מרקנאטי ז"ל על
 החומש המצא על פרשת ואלה המלכים סוד
 שאפי' מלאכי השרת כביכול לא ידעוהו והנני
 מודיעך נאמנה שאין בכל המקובלים האחרונים
 למעלה מהר"ר מנחם וזה היה מפני שבא לידו
 חלק גדול מספר הזוהר ועל פיו יצא ועל פיו
 בא ולא חדש מדעתו דבר שלא יגלה לך כי
 מסברתו היה ולא דרך קבלה ופעמים רבות
 תמצאנו שמביא דעות המקובלים וכשלא ימצא
 להם סמך מדברי רבותי יעירך ויאמר אם קבלה
 נקבל.

Gen. 36, 31

Gen. 30, 37

זוהר
במדבר
קכ"ח

ובדברי האגרת הזאת יבאו מקצת מדבריהם
 מהדעות ההם כדי להרימך מן המכשול בדרך
 אשר תלך ותבין כי מפני מה שלא יקראו בספר
 הזוהר טעו באיזה דבר שלא נתברר להם דרך
 הקבלה ורצו להשען על בינתם וכשתקרא ברקנאטי
 תמצא שגם הרמב"ן אע"פי שהיה מקובל גדול
 מפי חכם מ"מ באיזה דבר יצא מעט מדרך
 המלך כגון בחטא נדב ואביהוא וזולתו ואני טרם
 החילי במלאכת הקדש ראיתי להביא אליך מקצת
 מן ההשגות אשר עשיתי נגד המתחכמים מבני
 אומתינו אשר יגעו לריק לחבר ספרים בסתרי
 תורה מאומד דעתם ומי יתן החרש יחרישון

Prov. 3, 5

Numb. 21, 22

Job 13, 5

להחיות לנו לפלטה גדולה: כי רבים חללים הפילו Gen. 45, 7
 להטותם לב המעיינים בילדי נכרים ולא השיבו Prov. 7, 26
 על לבם לא דעת ולא תבונה לאמר הלא התורה Isa. 44, 19
 ממקום קדוש חוצבה ואיך יהיה השכל האנושי
 מספיק להגיע אל נסתריה אשר היא למעלה
 מכל הקשי ואין למופתים מבוא בטעם המצות
 המעשיות כגון בקרבנות למיניהם ומצות סוכה
 ולולב וציצית ותפילין ויתר המצות אשר אין לשכל
 האנושי שום תחבולה להגיע אל תכליתם מזולת
 קבלה איש מפי איש עד משה רבע"ה. והנה
 לפי הנראה לי שתיים רעות עשו עמנו בגלות
 החיל הזה הא' היא שעונו מקור מים חיים Jer. 2, 13
 דרכי הקבלה שהיא מפי הנבואה וחפרו להם
 בארות בארות חמר להמשכם אחרי הפילוסופים Gen. 14, 10
 וטבעו ביון מצולה עד לא יוכלו קום. והשנית
 רבוי הפסקות שנתחדשו אחר חתימת התלמוד
 שהם סבה גדולה לאבד זמן רבי כי מה לי
 בעשיית המצות אם מקיים אותם כהלכתם על
 פי הרמב"ם ז"ל אשר הביאם בלשון צח וקצר
 מלקיים אותם על פי המרדכי והסמ"ג ויתר
 הפוסקים אשר העיון בהם יותר קשה ויותר
 עמוק מעיון התלמוד מזולת מה שנפל ביניהם
 מן המחלוקת זה אומר ככה וזה אומר ככה.
 ואם היה נראה בעיני האחרונים שהרמב"ם
 קצר באיזה ענין היה להם לעשות ביאור על
 חבורו אחרי היותו כללי והיה מספיק לנו כזה
 ברכות ט"ז ולא כל הרוצה ליטול את השם יבא ויטולי וכזה
 אני משבח היושבים במקצועי דרומית מזרחית על

שפת ים אוקינוס אשר כתב החכם הנלהב כמהר"ר
 עובדיה שראו מהם בירוש' ואומ' שאין להם
 פסק אחר וכלם בקיאים בו' וגם כי באו בספר
 המורה ובפרט בחלק ג' שהביא בטעמי המצות
 ענינים רבים שאין מסכימים מ"מ לא השיבותי
 עליו לשתי סבות' האחד כי הדר ביה בסוף ימיו
 כמו שכתבתי למעלה ורצוני ללמד עליו זכות על
 אשר הפליא לעשות החבורים התלמודיים' והשנית
 כי כבר חובר ספר כנגד המורה והוא הכוזרי
 למינו שיעיין בו בדקות' ודע אחי כי לא חובר
 ספר מסכים אל האמת כמוהו ובלתי חולק על
 הקבלה כלל אין בדבריו נפתל ועקש כלם
 נבוחים למבין' והיו עיניך ולבך שם כל הימים'
 גם הדע כי אנכי לא שמתי מגמת פני להשיב
 על כל דברי המחברים שאינם מסכימים אל
 האמת כגון מה שכתב רלב"ג במעשה בראשית
 והדומים אליו כי לא היה מספיק ספר משא
 גמל ואולם השיבותי על איזה דבר שראיתו
 שתלוי בו פינה גדולה מפינות התורה כגון דעתי
 ודעת א"ע בידעת ה' וגם על מי שהשיאו לבו
 להרחיב פה נגד רבותינו הקדושים כמו שעשה חכם
 אחד מדורינו ר' יצחק אבראבנאל בספר קראהו
 עמרת וקנים לא ידעתי אם בא לדרך שהשיאו
 רוחו להעיו ולאמ' שביא בטולים לדעת המדרש ואני
 אתחיל ואומ'.

Prov. 8, 8

I Kgs. 9, 3

עמרת וקנים

פ"א

אתה ידעת אחי מה שכתב רלב"ג בפסוק
 ואם לא אדעה ועל פסוק והאלהים נסה את
 אברהם וגם באיוב אזל העיני בשר לך וכו' וזה

Gen. 18, 21

Gen. 22, 1

Job 10, 4

לשונו שם והנה הביא איוב שני מופתים חזקים
 לבטלי הראשון סדרו כן ה' ית' אין לו כח
 מהכחות אשר יושגו בהם הדברים הפרטיים כי
 אין לו כח היולאני וכל מי שאין לו כח מהכחות
 לא ישיגם ויתחייב מזה שה' יודע אינו יודע אלו
 הדברים הפרטיים ועל זה ההקשר רמו באמרו
 העיני בשר לך וכו'. והמופת השני סדרו כן
 ה' ית' אינו זמני ומתנועע להיות בלתי היולאני
 וכל מי ששיג הדברים הפרטיים הזמניים מצד
 שהם פרטיים הוא זמני ומתנועע לפי שיחוייב
 היותו היולאני אחר שהוא יקבל הדברים אשר
 ישיגום קבול היולאני ויוליד כתמונה השנית שה'
 ית' לא ישיג הדברים הפרטי' ועל זה רמו באמ'
 הכימי אנוש ימך וכו' עכ"ד. וזאת תשובתי עליו

אמ' אליה והלא הפילוסופים יסכימו כולם שהוא
 וידיעתו דבר אחד אם כן כמו שלא נוכל להשיג
 עצמותו יתעלה כן לא נשיג ידיעתו איך הוא ומה
 לנו ולפילוסופים אחר שדוד ע"ה ביאר לנו הפינה
 הזאת אחר שהודיע לנו דרך כלל בכמה מקומות
 שיש לאל ידיעה פרטית באמרו הנוטע אוון הלא
 ישמע וכו' אמ' דרך פרט במזמור ה' חקרתני ותדע

כי אתה ידעת שבתתי וקומי וכו' כי אין מלה
 בלשוני הן ה' ידעת כולה ואחר כך הודיעך
 שאין ביכולתנו להשיג זאת הידיעה איך היא
 באופן שלא תכריח אחד משתי קצוות האפשר
 ואמ' פליאה דעת ממני נשגבה לא אוכל לה
 מזולת שנוכל להשיב על אלו ההקשרים שקראם
 מופתים' כי אם אין לאכח היולאני וגם אם אינו זמני

Job 10, 5

Ps. 94, 9

Ps. 139, 1, 8

לו נתכנו עלילות לדעת פרטי הדברים תקראם 1 Sam. 2, 3
 אתה כחות או מדות כרצונך כי מי יזכיר שמי
 שאין לו כחות היולאנייות או מי שאינו זמני
 לא יוכל להשיג הדברים הפרטיים ולכן אין לנו
 להכחיש בעבור אלו ההקשים שהם הטעאות
 דברי כל הנביאים שהעידו שיש לאל ית' ידיעה
 פרטית בענייני האדם ורגלי חסידיו ישמור. 1 Sam. 2, 9

אתה ידעת אחי כי רבים מהכמי אומותינו
 העמיקו למצוא עקרים ושרשים לתורה משה ולא
 הסכימו לדעת אחת כי הרמב"ם ז"ל בפירושו
 לפרק חלק הניח י"ג עקרים ויש מי שהניח ו'
 ויש מי שהניח כ"ו ובאחרונה בא ר' יוסף אלבו
 וטרח להביא ראיות באורך דברים שאין להניח
 אלא ג' עקרים ואח"כ הוסיף וכו'. ועתה שמע ס' העקרים
מ"א פ"ד
 אשר כתבתי בראש ספרו הנקרא ס' עקרים אמר
 אליה גם כי באו בזה הספר חקירות נאות
 ודברים נאים ומתקבלים אנכי גררא הנושא אשר
 עליו נבנה הספר אינו ישר בעיני כי מה לנו לדרכי
 הגוים לבקש יסודות ועקרים לתורתנו כי כלה עקרים
 הנהיה אנחנו האחרונים שלא הגענו לקרסולי רבותינו
 (חכמים מהם כ"י מינכען) לדבר על דבר אשר לא
 צוהו וזה העקר הגדול שהכל תלוי בו שכל מה שבא
 בתורת מרע"ה היא מפי הגבורה כי המאמין כן
 אין ספק שיאמין מציאות ה' ית' ושכר ועונש
 שכל התורה מלאה מהדברים הללו והנה רבותינו
 ביארו לנו זה בפרק חלק כל האומר שכל התורה
 כולה מפי הקב"ה חוץ מפסוק אחד שאמר משה סנהדרין
צ"ט
 מעצמו עליו נאמר כי דבר ה' בזה. Numb. 15, 31

אתה ידעת אחי הדרך שלקחו להם
המתפלספים מחכמי אמונתינו בענין השתלשלות
הסיבות וזה לשון בעל ספר העקרים בפרק י"א
מהמאמר הב' השכל הראשון יש לו ב' מיני
השכל כי ישכיל את עצמו ואת התחלתו ובמה
שישכיל מהתחלתו שהוא פשוט יושפע ממנו שכל
אחר ובמה שישכיל את עצמו וכו' עד יושפע
ממנו נפש הגלגל וכו'. עוד אמ' שחכמי הקבלה
יחסו כל יום מימי בראשית אל עילול אחד מהו'
העלולים האחרונים ויקראו עלילות ספירות ויאמרו
שהג' הראשונות הם דברי' רוחני' וכו' ואמ' ג"כ
שהספירות הם השכלים הנבדלים כמו שתמצא
באורך בפרק הנ"ל ושמע תשובתי עליו.

ס' העקרים
מ"ב ס"א

אמר אליה זה המחבר רצה לעשות פשרה
בין הפילוסופים והקבלה ולא עשה כלום כי רחוק
הוא דעת המקובלים האמתיים מזאת הכוונה
כרחוק מזרח ממערב. וחלילה להם שיקראו הג'
ראשונות עלולים כי הם ראש א' על דרך שכל
ומשכיל ומושכל והראיה כי בתפילת ר' נחוניא בן
הקנה תמצא בזה הלשון ואלו השלש ספירות
הם כאחד ונקראים היודע כנגד הכתר והדעת
כנגד חכמה והידוע כנגד הבינה ונעשה הכל ראש
אחד וכו'. גם חלילה להם לקרוא גם הו' האחרונות
גבדלים כי כלם אדוקים זה בזה כשלהבת קשורה
בגחלת כמאמ' בעל ספר יצירה ועולם הנפרד
כפי דעת המקובלים הוא למטה מהספירות אבל
למעלה בעולם הספירות לא יפול בו שום הבדל
או פירוד חלילה והיודע סוד היחוד יודע סוד זה
ודי למבין.

Ps. 103, 12

ס' יצירה
פ"א מ"ז

ודע כי זה החכם בפרק כ"ח מזה המאמר
 גנה מאד המתעסקים בחכמת הקבלה מזולת קבלה.
 ואנכי כתבתי עליו יפה דברי זה החכם אם היה
 זוכר מאמר האומר נאים הדברים היוצאים מפי
 עושיהם. והנה בכמה מקומות נלכד הוא בזה
 הרשת כאשר רמזתי בפרק י"א ובמקומות
 אחרים.

ס' העקרים
 מ"ב פ"ח

תוספתא
 יבמות פ"ח

בפרק ל"א מזה החלק ג"כ אמ' בזה הלשון
 ומאשר נראה הגלגל מתנועע תמיד תנועה תדירה
 סבבית ונראה כל גלגל מתחלף בתנועתו לגלגל
 האחר אם כשהאחד מתנועע למזרח והאחד למערב
 ואם כשהא' מהיר והאחד מתאחר נשפוט בהכרח
 שיש לכל א' וא' סבה חוצה לו זולת נפשו תיחד
 לו תנועה ואותה הסבה המיוחדת לכל גלגל תיחד
 לו תנועה מיוחדת ואותם המיוחדים תנועת
 הגלגלים הם המניעים אותם והם המניעים נקראים
 שכלים נבדלים לפי שהם נבדלים מחומר כמו
 שהתבאר בחכמה הטבעית. וזאת תשובתי אמ'
 אליה לא ידעתי מי יכריחנו להאמין שנפש
 הגלגל עם רצון האל ויכלתו לא תספיק
 אליו לעשות תנועות המיוחדת לו מזולת מלאך או
 מניע מחוץ אחרי ראותנו שנפש האדם תניע את הגוף
 ואל כל אשר תחפוץ תמנו ולפי דעתי כי יותר
 נכון הוא שנלמד סתום מן המפורש מלהנבא
 בדברים שאין העין שולטת בהם גם לא ידעתי
 באיזה מקום מצא בתורה שמניעי הגלגלים יקראו
 מלאכים.

ס' העקרים
 מ"ב פ"א

Prov. 21, 1
 שבת י"ד
 פ"ח

ס' העקרים
 מ"ג פ"ז

בפרק י"ז מהחלק הג' אמר שהמתנבאים מצד

כח המדמה הם שאמרו עליהם רז"ל שהמתנבאים
 באספקלריא שאינה מאירה ויחס לישעיה הנביא
 במראה הנוראה שראה בשנת מות המלך עוזיה
 סכלות גדול ופירש כל הפרשה ההיא כאשר בא
 אל רוחו ואני השיבותי עליו כך אמ' אליה רחוק
 הוא זה הפירוש מכוונת רז"ל שמתנבאים
 באספקלריא שאינה מאירה והראיה כי שם בויקרא
 רבה אמרו בזה הלשון מה בין משה לשאר הנביאים
 ר' יהודה בן אלעאי ורבנן ר' יהודה ב"א אומ'
 מתוך ט' אספקלריות וכו' ואם אין בו כוונה
 אחרת אלא לרמוז לכח המדמה מה לנו למספר
 הט' לפי דעת ר' יהודה.

מד' ויק"ר
 א' י"ד

בפרק כ"ט מהמאמר הד' הביא זה החכם
 ראיות להוכיח שהנפש עצם רוחני עומד בעצמו
 ולא כח היואלני ר"ל שכל נקנה כמו שסברו רוב
 המתפלספים ויפה פירש' אמנם בסוף הפרק אמ'
 שמכאן יצא למקובלים דעת הגלגול וכו'. עוד אמר
 והיותר רחוק מזה שיאמרו שנפשות האנשים
 מתגלגלות בגופות הב"ח וה' יודע' וזאת תשובתי
 אמ' אליה כל מה שאמר זה החכם בזה הפרק
 הם דברים נאים ומתקבלים וולתי בזה המקום
 שמעה טעות מפורסם באומרו שמכאן יצא לחכמי
 הקבלה דעת הגלגול כי אין כן הדבר שחדשו זה
 הדעת מסברתם אבל היא קבלה בידם מאברהם
 ומרע"ה והוא דעת התורה ודעת רז"ל והראיה
 ממצות היבום שהתחילו לקיים מזמן האבות וכל
 ספר רות נבנה על זה הסוד ומי שמעיין במדרש
 רות ידע ויבין שזה הדעת מקובל הוא.

ט' העקרים
 מ"ד פכ"ט

והנה מצאתי בספר אחד קדום מיוחס לחכם אחד שמו זורואשט ואומר בזה הלשון כי גלגול הנפשות קבלוהו אנשי הודו מאנשי פרס ואנשי פרס ממצריים ומצריים מבשדים והכשדים מאברהם שגרשו אותו מארצם בעבור קנאתם אותו שהיה אומר מהנפש שהיא מקור התנועה ומכלכלת החומר ושיש נשמות רבות וכו'.

ועוד מצאתי שבדברים האלה סברו נומיניאום הפיתגוריי וגוואלדלאנדוס והיה סובר נומיניאום שהיה בגופו גלגול נפש משה מרוב אהבתו לתורתו ואומר ג"כ שם שהיה משים תורת משה תחת ראשו בשכבו על ממתו והיו משיבים על שאלותיו ע"כ ומה שאמר שהמקובלים אמ' שנפשות האדם מתגלגלות בגופות הב"ח זה לא נמצאת אלא בקצת כדברי המקובלים האחרונים ולא מצאתי לזה הדעת סמך מדברי רבותינו אמנם מצאתי שהיא דעת איזה פילסוף קדום כגון פתאגוריי"ם וסיעתו עד כאן ההשגות שעשיתי על בעל ספר העקרים גם כי באו בהם דברים רבים אין בהם תועלת כגון בחמא קין והבל וזולתם מ"מ לא פניתו לסתור דבריו גם כי במקומות מה יש דברים עקרים ואתה תחזה.

ועתה אצא להלחם עם חכם אחד שמו ר' יצחק אברבאנאל איש פורטוגאל שעשה ספר עמרת זקנים והנושא אשר עליו נבנה הספר הוא שבוש גמורי והאריך בדברים אין בהם תועלת ואני ארמוז קצת דעותיו בקצור כי אין להביא אורך דעותיו פן תקוץ בם ועקר הספר הוא

לסתור דברי רז"ל ודעת כל המפרשים שאמ'
 שאצילו בני ישראל מעו בהשגתם ופירו'—לא שלח Exod. 24, 11
 ידו—מבאן שהיו ראויים לשליחת ידי וקם זה האיש מד' ויק"ר
 והטהו לב הותל והטיח דברים כלפי דעתם עד ב' ו'
 שהשיאתו סכלותו לאמר כי ייחס השגתו להשגתם Isa. 44, 20
 כפולה מכופלת מערך השגת שכליהם להשגת
 האצילים אשר רוח ה' דבר בם ושהם לא חטאו 2 Sam. 23, 2
 בדבר רק הכוונה לפי סברתו שלא זכו להגיע למדרגת
 הנבואה בזקנים ושהאצילים אינם נדב ואביהוא
 והזקנים ופירו' לא שלח ידו שר"ל נבואתו ואגב
 גררא הביא דברים אחרים ונכנס בעובי הקורה
 ורצה לפרש ענין המלאך אשר אמר ה' אל משה
 הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך Exod. 23, 20
 בפר' ואלה המשפטים ושתק משה ואח"כ בפרש'
 כי תשא כשאמר ה' ושלחתי לפניך מלאך לא Exod. 33, 2
 רצה בו משה ופירש כי שנים אלו אחד' וכשראה
 כי הכתובים לא יסייעוהו דחק עצמו לומר כי מה
 שאמר משה ואתה לא הודעתני את אשר תשלח Exod. 33, 12
 עמי הוא בתמיה' והביא אגדות מאלה שמות רבה
 ותנחומא והעיו לדבר בדברים האלה וזה לשונו'
 ועם היות שהושרשנו בדבריהם שאין משיבים על
 האגדה ושהדרש ידרש והמקרא יתישב על פשוטו
 כי לא יחדל ביאור הביטולים שיתחייבו לדעת
 המדרש עכ"ל' ואנכי נלאתי נשא וכלכל לא יכלתי
 בראותי אותו מלעיג בדברי רבותינו ועשיתי עליו
 השגות לבטל דבריו ולא אאריך בהם פה כדי
 שלא לצאת מהמכוון' אמנם אעירך על קצת
 דברים השיבותי עליו לא כלם ולא רובם' על מה

שאמר כי ייחס השגתו להשגתם כפולה מכופלה
 מערך השגת שכליהם להשגת האצילים אשר רוח
 ה' דבר בם השיבותי דאיכא למפרך ממה שראתה
 שפחה על הים כי לכל זמן וקבלה בידינו כי כמה
 תלמידים היו לו להלל הזקן ראויים שתשרה עליהם
 שכינה כמשה אלא שאין השעה ראויה לכך סוטה מ"ח
 והחכמה מאין תמצא לאצילי בני ישראל שעדין Exod. 5, 18
 היו מלוכלכים במיט ובלבגים אם לא (בחכמת
 המספר) שנא' ותוכן לבנים תתנו ואם רוח ה' דבר
 בם לא מחכמתם אבל הזמן גרמה' והמעמד ההוא
 יוכיח כי כל ישראל הקטנים עם הגדולים שמעו
 מפי הגבורה אנכי ולא יהיה לך וקימא לן חכם מכות כ"ד
 עדיף מנביא וכי יאמר כי בימים אשר היו
 מיציאת מצרים עד מתן תורה לו חכמו ישכילו
 יבינו אמרתי אני אם אין תורה אין חכמה ותכלית
 אפשרות השגתם בימים ההם תהיה בדינים
 דבמרה אפקוד לצורך העם אליהם המפני זה
 נראה חכמתם ותשוה לחכמת הלל הזקן ויונתן
 ויוחנן תלמידיו שלא הניחו לא דבר גדול ולא דבר
 קטון שלא עמדו עליו והנה לא על הפירושים
 החדשים אשר בדה מלכו אצא למלחמה כי דנתיהו
 לזכות תורה היא ושבעים פנים לתורה והשומע
 ישמע והחדל יחדל מלבד שעם אורך דבריו כבר
 נפל בהם איזה דבר מסכים לאמת ואף כי לא
 בכוונה ממנו אבל במקרה וגם לא על מה שנשאו
 לבו לחרחר ריב עם כל מפרשי התורה האחרונים
 דנתיהו לכף חובה כי אמרתי מתוך המחלוקת
 יתברר האמת והמעיינים יבחרו להם הטוב אמנם

אשר נלאתי נשא כי גבה לבו עד להשחית הניף
 ידו בבעלי אנדה השיב על הדרש אשר לא כדת
 לא במסתר פנים בלחש וברמיוהי אבל חלל שמם
 בפרהסייא כי מלא לבו לאמר שיביא במולים לדעת
 המדרש' אוי לאזנים שככה שומעין אם לא נחוש
 לכבודן של אלו תורה מה תהא עליה מי זה אמר
 לפרוץ גדרות עולם אשר יסדו אבירי הרועים לא
 תקום כזאת ולא תהיה ורעה עוד בזאת באמרו שכוונתו
 להמשך אחרי פשט הכתובים והדבר בהפך כי
 הוא הנע ועוה הכתובים רחוק מן הפשט אלפים
 אמה במדה לכן אמרתי שמע לי הבחור החשוב
 כי יקום בקרבך מגלה פנים מוציא לעז על דברי
 רבותינו שמה מעליו ועבור לא תאבה לו ולא
 תשמע אליו.

מד' תלים
 ו"ן
 גזיר ב'

Isa. 37, 13

Josh. 3, 4

Prov. 4, 15

Deut. 13, 9

ועתה אקדים הקדמה קטנה רבת התועלת מאד
 כשתדקדק בענינה תספיק להתיר רוב ספיקות זה
 החכם הבנוים על תוהו דע כי דרך בעלי האגדה
 בפירוש הכתוב הוא על אחד מג' פנים הפנים
 הראשונים הוא שעל פסוק אחד ולפעמים על מלה
 אחת יבואו דיעות אין קצתם מנגד לקצתם וזה על
 דרך שאמר הלא כה דברי כאש וזה הרבה כמו
 שתמצא בתחילת ברא' רבה ר' פלוני פתח כך
 ורבה פתח כך וכמו שאמר בראשית בשביל התורה
 שנקראת ראשית שנאמר ה' קנני ראשית דרכו
 ובשביל ישראל שנקראו ראשית שנא' קודש
 ישראל לה' ראשית וכו' והנה כל אלו הענינים ויותר
 מאלו תסבול במלת בראשית ואפשר שהכוונה
 היתה להתחיל התורה להבין ממנה כל אלו

Jer. 23, 29

מד' ב"ר
 א' א'

Prov. 8, 22

Jer. 2, 3

תנחומא
 בובער ב' ו'
 (ילקוט שמ'
 רמז רס"ד)

הענינים ואין בהם סתירה. והפנים השניים הוא
 שיביאו דעת אחד על פסוק אחד ולא ימצא חולק על
 הדעת ההוא כמו השניים על לא שלח ידו וזה
 יורה שהיה מקובל אצלם ולזה הסכימו בו
 כלם מאין חולק ומאלו הדברים הם דברים
 המתרגמים אונקלוס וזולתו אלא שבמקום שיש בו
 מחלוקת ימו אל הדעת היותר מפורסם. וכלל זה
 יהיה בדרך שלא תמה מדברי המתרגמים ימין
 ושמאל וידעת שהגיע יהונתן למדרגה קרובה
 למדרגת הנבואה. והפנים השלישיים הם שיביאו
 בכתוב אחד דעות מתחלפות אחד מנגד לקצתם.
 וזה שני מינים אם שהאחד יסתר דעת חברו
 מכל וכל עד שהעקרים יתחלפו ואם שיורו זה
 לזה עקר הדרוש ההוא כמו אמרם בבראשית
 רבה על אחות מרעהו אחות שמו דברי ר'
 יהודה. ר' נחמיה אומר סיעת מן מרחמוהי שאין
 ספק שדעת האחד ינגד לדעת חברו מכל וכל.
 ומשל המין השני הנה כמו האחד בויטע אשל
 רב ושמאל חד אמר פרדס להביא ממנו פירות
 לאורחים וחד אמר פונדק לאכסנייא ובו כל מיני
 מאכל וכו'. והנה כשתעיין בדקות ב' אלו החכמים
 יסכימו לשרש אחד והנה שאברהם אבינו היה
 מלמד לבאי העולם שהם האורחים יראת ה' ואהבתו
 והנה הכתוב יוביח ויקרא שם בשם ה' אל עולם
 שיורה בזה ב' עקרים גדולים ר"ל מציאות ה' יתע'
 הנרמז בשם המיוחד ושהעולם מחדש הנרמז
 באמרו אל עולם כלומר סבתו. ויתחייב מב' אלה
 עקר שלישי והוא שהאל יתעלה ראוי שנעבד ולא

Exod. 24, 11

יומא נ'

מד' ב"ר
ס"ד ט'

Gen. 26, 26

Gen. 21, 33

מד' ב"ר
נ"ד ו'
סוטא י'
(אולם)
בשניהם יש
רב יהודה
(ור' נחמיה)

Gen. 21, 33

זולתו וכל אלו העקרים היו מכחישים אנשי דורו
 מורה נבוכ' כמו שהביא הר"מ במורה פרשת כ"ט חלק ג' ואם
 פכ"ט ח"ג הדבר כך ששני אלו החכמים לדבר אחד נתכוונו
 איכא למימר במאי קמפלגי ואתה המעיין פקח
 עיני שבלך וראה כי המחלוקת שביניהם הוא
 כמשיג אחד משיגי הדרוש כי אליבא דמאן דאמ'
 פרדס אברהם אבינו היה מלמד אלו האמונות
 לבאי העולם דרך קצרה מבלי שיטריח להטעיםם כל
 ההקדמות הצריכות לעקרים גדולים וזהו אומרו
 פרדס שהוא תואר לעיון השכלי להביא ממנו כלומר
 שהוא לבדו היה נכנס שם ומביא הפירות שהם
 התולדות לאורחים ואליבא דמאן דאמר פונדק משמע
 שהאורחים היו נכנסים גם הם שם ושאברהם
 אבינו היה מלמדם אלו ההקדמות הצריכות וזהו
 ובו כל מינים ממאכל על דרך לכו לחמו בלחמי
 והתבונן והפלא מגובה משליהם באומרם פרדס
 ופונדק כי אין מדרך האורחים להכנס לפרדס
 בעת אכילתם כי הגן נעול אבל הפונדק דרכם
 להכנס שם להיותו פתוח לרשות הרבים והנה
 שאגב גררא ביארתי ענין נאה ואחרי זאת אעירך
 על ענין אחר למען תדע ותשכיל וזה כי לפעמים
 יראה לך שדברי החכמים יהיו סותרים זה את זה
 או שהא' יסתור את עצמו ואינו כן למעיינים
 בהם בדקות וכל זה להסתיר הסוד ואם אין לך
 חגיגה י"ג עסק בנסתרות צור תעודה ואל תחשד חכמים
 מפורסמים שנתאמתה חכמתם ובינתם ואתה לא הגעת
 לקרסוליהם הוי זהיר בגחלתם שמא תכוה ולא
 פרקי אבות
 ב' י"ד אאריך פה בענין הדרשות להביא בטולים לדעת

Prov. 9, 5

המדרש שהביא האיש הזה לפי דעתו וגם מה
שכתבתי נגדו כי יאריך הספור מאד ואינו מכינת
האגרת הזאת כי כל מה שטרחתי להביא אליך
ההשגות הללו כשתעיין היטב הם כמו הצעות
לבא אל תכלית המכוון ממני כי לא יוכר האור
כי אם בהפכו אבל על מה שרצה שלא שגו
האצילים ושהאצילים אינם נדב ואביהוא והוקנים
כתבתי עליו כדברים האלה והנה הכתוב ברמז
נסתר העיר על מקום טעותם כי עלי דרך האמת מה
שתחת רגלי אלהי ישראל הוא כעצם השמים
לטהור ומה שראו הם היה כמעשה לבנת הספיר
ואם תבין זה תדע מה שאמר עקיב' לחביריו
כשתגיעו אצל אבני שיש מהור אל תאמרו מים
מים משום שנאמר דובר שקרים לא יכון לנגד
עיני ותבין כי ו'ו' דוכעצם יש לה סוד' ומה שאמרו
כי האצילים אינם נדב ואביהוא והוקנים אין לו
ראיה ואנחנו שנלמד סתום מן המפורש נאמין כי
נדב ואביהוא והוקנים הם האצילים מפני שנאצלו
מיתר העם' ומה שפוי' לא שלח ידו שהוא לשון נבואה
חזרנו בכל המקומות ולא מצאנו לשון שליחות יד
מצוי אצל נבואה אבל מצאנו אצל יד כשהיא
נבואה שהוא הויה כמו היתה עלי יד י"י ותהי
עלי שם יד ה' ויד ה' היתה אל אליהו ולמה לא
תמצא מן הפשטנים האמתים שיפרשוהו אלא
כמשמעו רק אל תשלח ירך אל הנער' ומה
שאמר ואתה לא הודעתני את אשר תשלח עמי
שהיא לשון תימה אתמה אם לא יתמה כל
הרואה בו' וראיתי להביא לך כמה טעה זה האיש

Exod. 24, 10

הגיגה י"ד

Ps. 101, 7

שבת יר'
פ"ה

Exod. 24, 11

Ezek. 37, 1

Ezek. 3, 22

1 Kgs. 18, 45
Gen. 22, 12

Exod. 33, 12

להיותו ג"כ מועיל לבינתנו ואגב גררא תשמע
ענין נאה' אתה ידעת מה שתרגם אונקלוס על
ויאכלו וישתו והיו חדאן בקרבניהון דאתקבלו' וגם Exod. 24, 11
מצא בואלה שמות רבה שאמרו (בואלה שמות רבה) מד' אש"ר
ויאכלו וישתו שזנו עיניהם מזיו השכינה' ר' יוחנן מ"ה ה'
אמר אכילה ודאית כד"א באור פני מלך חיים' וחשב Prov. 16, 15
זה החכם להביא סמך לדעתו מהמאמרות הללו'
אבל כשהגיע אצל לא שלח ידו ומצא שאונקלוס
תרגם לא הוה נוקא נשאר נבוך בראותו שגם
אונקלוס מסכים לדעת רבותינו שאמרו מכאן
שהיו ראויים לשליחות יד וכשלא ידע הדרך
ישכן אור יחס לאונקלוס סבלות בחשבו שהוא
סותר דבריו שאמר למעלה והיו חדאן בקרבניהון
דאתקבלו' ולמען הודיעך כי הוא הסכל ולא אונקלוס
וראיתי להשמיעך כוונתי בזה הענין והיה לך למשיב Ruth 4, 15
נפש ובתנאי שתזכר מה שכתבתי לך למעלה כי
אחד מדרכי בעלי האגדה היא שכתבתי לך
שלפעמים יראה שדבריהם סותרים זה את זה
וכו' ומכח דברי תדע כי דברי אונקלוס מסכימים
אלו לאלו וגם אל דברי רבותינו ע"ה' דע כי גם
ששבחו אונקלוס ורבותינו השגתם כמו שזכרנו
למעלה אין הכוונה מהם שלא טעו בדבר מה'
ואם תדקדק תמצא שדעתם הוא שלא חטאו בנכבד'
ר"ל במה שהשיגו ממצאות האלק' יתעלה כי בזה
היתה השגתם שלימה כמו שנאמר ויחזו את
האלק' שהוא ראיית הלב בלי ספק ולכן לא נכללו Exod. 24, 11
עם המקצצים בנטיעות כי אלישע אחר שקצץ
בנטיעות חטא בנכבד והיה מכת דואג ואחיתופל

אבל אצילי בני ישראל חסידים גמורים היו כי
 לא שגו אלא במה שתחת רגלי אלק' ישראל
 וקבלו ענשם במה שמתו מיתה גופנית בתבערה
 כמו שבא בקבלת רבותינו והיו כבן עזאי שהציץ
 ומת ועליו נאמר יקר בעיני ה' המותה לחסידיו.
 וגם קבלנו שהבל גם הוא הביא מבכורות צאנו
 והציץ ומת' וגם תמצא מה שאמר ר' יוחנן אכילה
 ודאית אינו חולק על תנא קמאי ועתה נתישבו
 היטב דברי רבותינו ואונקלוס' גם ראיתי להעירך
 אחי שבאו לידי ספרים רבים ובכללם ספר מיוחס
 לר' דוד מרוקא (מרטיקא) נקרא זכות אדם' ולא רציתי
 לעשות עליו השגות מעט שאסור להגות בו' כל זה
 כתבתי לך למען תזהר מהם ומהדומים להם ואל
 זה כיון הר"ר משה מריאיטי ולא דיין למעיקים
 העלמת החוקם ושום האמת נעדרת כמת ולית
 דיין יספיקו עוד למוזני סכלות קניני ילדי נכרים
 מקדירים החכמה שעור הקומה ונועם הפנים
 מחזות כונה ממנו שעם המעיקים האחרים נוספו
 גם אלה להטרידנו מן האמת.

חגיגה י"ד

Ps. 116, 15

Gen. 4, 4

זכות אדם

(ed
Brill, 1866)

ומעתה אתחיל בעזרת האל לבא אל המכוון
 והגני משביעך שלא תראה את אשר אכתוב אליך
 מכאן ואילך ולא תמסרנו אלא לאנשים הגונים
 שיהיו יראי שמים ומי שיבא לידו זה החיבור הוא
 מושבע ועומד כמוך ומה' אישים מענה לשון.

שבועות כ"א

Prov. 16, 1

אתה ידעת אחי כי החכמים וגם הפי-
 לוסופים הסכימו שיש לשכל האנושי גבול לא
 יעברנהו' והנה כאשר עיינתי בדקות מצאתי שזאת
 ההקדמה צודקת במיני החקירה שהם שלשה לפי

הכונה האלהות. הראשונה היא החקירה באלהות להשיג ממנו מה שכיכולת האדם להשיג. והשנית החקירה בפעולותיו. והשלישית היא החקירה בטעמי המצות. אמנם שזאת ההקדמה תצדק בחקירת האלהות זה ממה שיקל עיונו כי גם הפילוסופים יסכימו בזה כמו שאמרנו שאי אפשר להשיג ממנו ית' כי אם מציאותו לבד. והמקובלים אמרו כי הג' ספירות הראשונות לא ידובר בהם כי אם דרך כלל בדברים מורים על מציאותם כי החקירה האנושית לא תשיג לדעת ממנו כלל ועל זה אמרו רבותינו הגיגה י"ג ז"ל במופלא סמך אל תדרוש. אמנם מפני שיש מדרגה אחת למעלה מהחקירה האנושית והיא מדרגת הנבואה מצאנו בקבלה שיש מי שהשיג ראש השנה גם בהם. וזהו אמרם מהנ' שערי בינה שכולם נמסרו למשה חוץ מאחד. ^{כ"א} נדרים ל"ח

ולכן אחי הזהר בדיעות מקצת המקובלים האחרונים שהפריחו את עצמם להניח הנ' שערי בינה ול"ב נתיבות חכמה כי כבר באו לידי מהם ובעייני בהם בדקות מצאתי שדבריהם הם בלי יסוד. ואינו די שלא יועילו רק שזיקו להפריח המעיין בדבר שאין בטבע השכל האנושי משיגים. ויש לנו ראייה מן הכתוב שהנתיבות הם סתומים ולא השיגום אף המלאכים שנאמר נתיב לא ידעו עימי. אמנם שבחקירת פעולותיו תצדק זאת ההקדמה. זה גם כן מבואר כי ידעת שכל החכמים וקצת נביאים נסתפקו בענין צדיק ורע לו רשע וטוב לו. וגם רבו בזה הדיעות עדיין לא נתקררה דעתנו כי לא ידענו איזה מהם או אם

א' מהם יצדק' וגם במעשה בראשית יקרו ספיקות
 גדולות כי יראה לפי פשט הכתוב שלא בא
 לפועל הכוונה הראשונה אשר עליה נברא
 האדם וכן יקשה למה נברא הנחש להסית
 ולהריח' ועל אלו ועל דומיהם אמרו כל האומר
 מה למעלה מה למטה מה לפניו ומה לאחור
 כל שלא חס על כבוד קונו וכו' וגם בטעמי
 המצות תצדק זאת ההקדמה כי בביאור אמרו
 במסכת יומא שטעם פרה אדומה לא נגלה
 רק למשה' ואין הכוונה שלא יושג מטעם המצוה
 כלל כי כבר באו בספר הזוהר טעמי פרטי
 זאת המצוה כמו שתמצא ברקנאטי' אמנם
 על ענין אחד אמרו שלא נגלה רק למשה והוא
 אמרם מזה ומוזין עליו מהורים ונוגע טמא' ועל
 זה אמר שלמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני'
 ובזה המקום ראיתי להביא אליך סוד הר"ר משה
 הריאיטי אשר יעדתי לך הגיעה לידי בהיותי בבית
 אדון הרב אביך ע"ה ולא יכולתי לרדת אל עומק
 דבריה אלא אחרי ימים רבים שקראתי בספרי
 הקבלה' ואלה דברי הרב ז"ל צבא אשר לך עלי
 ארץ עין שא למרום אל האב היוצא מאור כשד
 ואור החסד הזורח עליו מעומק רום ובפנותך
 לדרום כי תראה ערום הואיל ועליך המצוה
 לתרום כסהו אם כשל ונפשך לא תחשל לפני
 אבות' הנזיקין השור והבור' ותחשוב ותבור לשונם
 כי המבעה הוא האדם וסוף ההבער לבא היכן
 כשרשו ובלתי הוחש כנחש במסיבו ולא ידע טיבו'
 ובעל המורה בשער הזה אמר ישתבח בעל הרצון

חגיגה ט"ז

Numb. 19, 2

יומא י"ד

זוהר

חוקת ק"פ

רקנאטי

זאת חקת

Koh. 7, 23

אגרת

הריאיטי

מורה נבוכ'

א' ב'

אשר לא תושג תכלית כונתו יחכמתה: כי באשר
 הוא סוף האדם סוד הקדושים נעלם וישיב ארון
 העולם כך עלה במחשבה לפני: אמרתי התשוקה
 אשר הביאה עמה הנפש קשורה בהבנתה ולא
 תטעה לדעת נסתרות אלה וכיוצא בהם אבל כי
 התשוקה הנבואית הקשורה בנפש העומדים בסיני
 ויצאה נפשם לקול האלוק' ישתבח שמו השמורה
 ותמצא בפעל עת כי תמלא הארץ דעה את ה'
 ועיניכם תראנה: מהלך הנפש הזאת כאניה בתרשיש
 הולכת תרשישה: וכתרשיש בקרבה כמצולה סוערת
 מלחיה גלו מבלי דעת ומעיקיה מסביב עצמו
 מספר ורצה אל אחריתה לרוח יומה וימה לא יעמוד
 מועפו: כן הנפש הזאת אין מנהל לה והשכל מבין
 בחותיה יושב ודומם לא יזכירוה ולא יפקידוה עד אחרית
 החלד: ומי יתן יוחקו המורים שהנפש עקר היצירה ולא
 הגוף ואשר לא יפנו לדעת ממנה כי אם השם לבד:
 יתבררו מקבולי העבודות מי מרוה תשבחות ומי מקשה
 עורף ואשר דבריו כמל וכשעירים או אם שעירים ירקדו
 בחדריו: אלו ערוגות בשמי בהם אדעה גם כי ידעתי
 ערכי שפל וערפל חתולתי: ושירים כאלה אשורר רוח
 ילדים לעורר ולא גדולי הדור: הדור הדור על מאור
 הדרושים הנעלמים הבחור החשוב ויום תשוב ותשב על
 בארות החכמה העמוקים מחריש לדעת ומשתאה פקה
 עיניך וראה חכמתן של ישראל: ואני ונפשי ידעתי דאית
 בי מלתא דמגנייא ואקדים ואומרה בימי נעורי בניתי לי
 בתים קורי עכביש על תוהו הגדלתי חובות בטולי עד בלי
 די: ולפרעם ודאי איני כדאי עד שקמתי רקמתי יריעות
 למקדשי הקטן. חקותי אח"כ חקויים לקיים סגולת

Hab. 2, 14

Jon. 1, 15

Is. 59, 5

מחשבותי ואומרה לנפשי אם יבא בעל חובי אל
 המחנה הא' ודחהו' והיה המחנה השני נשאר לפלטה' Cant. 8, 14
 סבי על הרי בשמים פן יאמרו לך למה באת ועל מה
 אם לעבוד עולם מדומה או ח"ו שמא אביך האמורי Ezek. 16, 3
 ואמך חתית' ימיך נפשי קלי המרוץ כספרים
 בתנועה היומית אשר אין ולמהרותה דמיון ואם
 אחר מתינות בכבי שבת טעית ולכן את מתרשלת
 אל אנה אחר פניהם מועדות ובימי שנה לא Ezek. 21, 21
 יספרו ובחפשך אוצרות מחשבתך שימי לבך אל
 מהלכי הרב אשר בו אוכלה לחם עצלות יבש
 נקודים הצידה אשר הכינותי' ואם באהבתך הרפיון
 חשבת שתשלים הצלחתך בידיעה או במעשים
 זאת עצתי שימי במקום אֹו המבדיל ואֹו המדבקת
 כי אמנם שניהם כא' גם כי נרבה בהם כפי
 האפשר אלה מפה ואלה מפה לא יגיע ערכם
 מול גמול היוצר כשפה אל נחל ארנון ודלף אל
 פה ע"כ.

ועתה שמע כוונתי בתחילה בא להודיעך כי
 אברהם אבינו ע"ה נתנה לו מדת החסד כדאמ' חסד
 לאברהם ואומ' כי באמצעות החסד מקבל השפעה גם Mic. 7, 20
 מהספירות עליונות כי הם ישפיעו על החסד והחסד
 לאברהם' וזהו אמרו הזורח עליו מעומק רום' ואח"כ
 יאמ' כי בפנותך לדרום וכו' כלו' שתחסר לזאת המדה
 השפעה הואיל ועליך מצוה ליתרום כסיהו אם כשל
 כלומ' שעליך הדבר לעשות לפי שבתתך פרוטה לעני
 תהיה סבה אל שיושפע החסד מהספירות העליונות' וזה
 כי על צד הגמול החסד ישפיע אל הספירות שלמטה
 הימנו כדי שישפיעו אליך מהמוכ ההוא' והוא יקבל

מאשר למעלה ממנו כי גבוה מעל גבוה שומר Koh. 5, 7
 ומעתה תתחיל להבין מעם כללי במצות המעשיות
 כי כל פעל ה' למענהו' ואמ' כי אם תעשה זה Prov. 16, 4
 נפשך לא תחשל לפני אבות נזיקין השור והבור'
 והרמו: למדת הפחד וההוד שהם מצד שמאל
 כמה דאמ' לפני שור מהשמאול ושתי בתי דינין Ezek. 1, 10
 יושבים כמו שתמצא בקבלה' ואמ' אח"כ ותחשוב
 ותבור לשונם כי המבעה הוא האדם כלומר
 כשימנע האדם מעשיית המצות או אם ח"ו יעשה
 עבירות יהיה גרמא בנזיקין ותבא מדת הדין
 לעולם וזהו וסוף ההבער לבא' ואח"כ אמ' כי
 זה ההבער הוכן בשרשו ובלתי מוחש כי היא האש
 שעתיד הב"ה להפיל על הרשעים ליום הדין'
 כנחש במסכו כמו הנחש שהוא המלאך הממית
 ושהוא ג"כ בלתי מוחש ולא נודע מיבו כלום'
 שלא נוכל להשיג למה נברא במעשה בראשית
 להטריד האדם מלוית בוראו' ואח"כ אמ' ובעל
 המורה בשער הזה אמר 'שתבח בעל הרצון אשר
 לא תושג תכלית כונתו וחכמתו ר"ל שלא
 המקובלים בלבד ידעו שאין כח השכל האנושי
 להשיג הדברים הללו ודומיהם מפני שיש לו גבול
 כמו שכתבנו למעלה' אבל גם המתפלספים השיגו
 זה' והראיה כי הר"ם במורה פרק ב' חלק א'
 מורה גבול' כשדבר בזה הענין אמר 'שתבח בעל הרצון וכו'.'
 א' ב' כי הרגיש שהחקירה האנושית תקצר מלהשיג
 דברים כמו אלו' ואח"כ אמ' כי באשר הוא סוף
 כל האדם ר"ל כי החקירה לדעת כי למה נתן
 לזה המסית יכולת להיותו סוף האדם' כי כן נקרא

מלאך המות קץ כל בשר ואמ' רו"ל יורד ומתעה בבא' בתרא ט"ז
 עולה ומרגיז נוטל רשות נוטל נשמה זה ג"כ
 סוד הקדושים נעלם מדוע ייטב בעיני ה' שהקטנור
 יהיה המוסר וההורג כמו שמצאנו באיוב ויטיב
 אדון העולם כך עלה במחשבה לפני ואין להרהר
 אחר מדותיו ע"כ צריך לביאור ומכאן ואילך אין
 בו נסתרי ונשענתי על בינתך תפרשיה מעצמך כי
 מה שאמ' בימי נעורי בנית לי בתים על תוהו
 רמו אל החלק הראשון הנקרא אולם שהביא בו
 כוונת הפילוסופים ובאמרו עד שקמתי רקמתי
 יריעות למקדשי הקטן רמו אל החלק הג' מספרו
 הנקרא דביר שכולם דברי קבלה ודי לך בזאת
 ההערה כל זה כתבתי לך לאמת לך ההקדמה
 הראשונה שיש לשכל האנושי גבול לא יעברנהו.
 ועתה אבאר לך הקדמה אחרת הכרחית מאד
 והוא כי באלק' ית' תחילת המחשבה וסוף המעשה
 הוא בבת אחת בלי אמצעות זמן כלל' ואע"פי שתמצא
 בדברי רבותינו דברים יראה משפמם שיש בפעולות
 האלהות אמצעות זמן וכפרט כשיפלו בפעל ההוא
 חלוקות רבות ויאמרו שהאל בחר באחת מהם יותר
 מבאחרת כמו שאמרו בבראשית רבה בענין הכריאה
 דין הניין לי ודין לא הניין לי אל תטעה שיהיה
 שם אמצעות זמן כלל כי לא כמחשבות בשר
 ודם מחשבותיו יתעלה וזהו סוד בונה עולמות
 ומחריבן כמו שתמצא ברקנאמי פרשת ואלה
 המלכים ואחרי הודיעי אותך כל זאת ראיתי
 להעירך על סדר הספירות מפני שראיתי בזה
 למקובלים האחרונים דעות מתחלפות בציור היריעה

מד' ב"ר
 ג' ז'

מדרש ב"ר
 פ"ט ב'
 רקנאמי
 ואלה
 המלכים

ולא אמריח עצמי לבאר סוד כל השמות והכנויים
 אשר לספירות כי רבו בזה הפירושים תמצאם אם
 תבקשם והיותר שלם שבהם הוא מה שבא בספר ס' האורה
 האורה ומשם תשכיל. ואם תשאלני למה רבו
 שמות הספירות אענה אותך שמע ליי דע כי כל התורה
 ולומדיה ומצותיה אינם אלא קשר הספירות ומפני
 שרבו המצות והספורים שבאו בתוכה לא היה
 יכול לשתף בשם אחד משותף שיוכן ממנו כל הספורים
 והמצות הנקשרים בספירה ההיא ולכן באו רבוי
 התוארים והבן. וטרם אבא אל המכוון אקדים לך
 הקדמה. אתה ידעת אחי כי כל החכמים שדברו
 בחכמות מתחלפות כלם מכוונים להשיג הקשר
 הזה מהמציאות בכללו ובכאן מעו הפילוסופים
 בהאמינם ששכל האדם יספיק לזה מזולת קבלה.
 וכאשר השיגו בעיונם שיש סבה ראשונה בהכרח
 שהוא השכל והוא המשכיל והוא המושכל מורה נבוכ'
א' ס"ה
 כמו שביאר הר"ם במורה פרק ס"ח חלק א' כדי
 להעלותה אמ' ש"ה ית' אינו משגיח בפרטים כמו
 שתראה מדעת ארסטו' במה שאחר הטבע שאמ'
 שהשגחת ה' והנהגתו אינה מתפשטת אלא עד
 גלגלי הירח. ורבים מבני אומתנו המתפלספים
 נמשכו אחר זה הדעת כמו שהראיתך למעלה.
 ומפני שלא השיגו אלהות אחרת כי אם הסכה
 הראשונה דברו דברים לא כן על ה' ית' כי
 נסתפקו בענינים רבים ולא ידעו דרך ישכון אור
 ורצו להתחכם בשכלם בדברים שאין השכל ראוי
 לחשוב בהם כ"ש שלא יוכלו להחליט המאמר שכן
 הוא. וזה היה מעותם הגדול. אמנם אנחנו שקבלנו

קבלה אמתית מאברהם וממשה ע"ה שתחת
 הסבה הראשונה יש האדם העליון והוא קשור
 בסבה הראשונה בשלהבת קשורה בנחלת כרי
 שלא יעלה בדעתך ח"ו שיהיה שם פירוד כללי.
 ועוד ארחיב לך המאמר בזה למען לא תטה
 אשורך מני הדרך. אנחנו נתן עליו אל הסבה
 הראשונה יותר גדול מן הפילוסופים וזה כי
 נאמר 'שהג' הספירות הראשונות הם אחת על
 דרך שכל ומושכל ומושכל לא ידובר במשום
 ענין אלא על דרך המציאות לבד. ואם תשאל
 המקובלים מהו הסיבה הראשונה ישיבו לך כי לא ידעו
 מה הוא. ואם תשאלם אם הוא יודע ומשגיח בפרטים
 ישיבו שאין שכל האדם הנגבל משיג במה שהוא
 בלתי בעל תכלית ועם כל זה הם מקיימים שיש
 השגחה פרטית על הדרך אשר תראה. ועתה עשה
 חולין פ"ט אונך כאפרכסת ושמע את אשר אני דובר אליך.

cf.
 ס' יצירה
 פ"א מ"ז

הדעת הנכון בסדור הספירות לע"ד הוא כמו
 ראש אחד וחסד מצד ימין ופחד מצד שמאל
 ותפארת באמצע תחת החסד והפחד. אבל מטה
 הוא כלפי חסד. ותחת התפארת הנצח מצד ימין
 וההוד מצד שמאל ותחת נצח והוד יסוד ותחת
 יסוד מלכות מטה מצד שמאל. וזה לך ציור
 הידיעה לפי זאת הכונה. וזה לך הביאור. האין
 סוף אשר שמוהו למעלה מהכתר הוא להורות
 שהכתר הוא בלתי בעל תכלית ומה שציירוהו
 חציו שחור וחציו לבן השחרות יורה כי מי שיעלה
 במחשבתו לחשוב מה למעלה הנה הוא נכנס

ס' המערכת
 פ"ז
 (Peres
 Gerondi).

See p. 32

בחשך ואפלה לא יוכל לצאת ממנה והוראת הלבן
 לרמוז כי ספירת הכתר מצד עצמה היא אור
 ולא חשך ואין סוף ר"ל שהוא בלתי תכלית
 ובכאן ראיתי להעורך על המחלוקת אשר בין
 המקובלים האחרונים כי בעל המערכת סובר שאין
 סוף (הוא) מדרגה למעלה מהכתר ושממנו נאצלו כל
 הספירות ובעל ספר האורה סובר שהכתר הוא האין
 סוף על הדרך אשר ביארתי ואע"פי שאיני ראוי
 להכריע אראך דעתי בזה אחרי עייני בספר הבהיר
 ובקצת לשונות ספר הזוהר ועליהם נשענתי וכן
 בכל הדברים שמצאתי מחלוקת בין המקובלים
 האחרונים אנכי משתדל לחפש באמתחות רבותינו
 לראות לאיזה מן הקצות דעתם נוטה ושם אמע
 אהלי אפדני אני נמשך בזה אחר דעת בעל ספר
 האורה באשר הראיתך למעלה ומצאתי סמך לזה
 מבעל ספר הבהיר ונקלם ליחיד הרוכב על שבעה
 ואמ' על אנכי ה' אלהיך כדי שלא יאמרו אומות
 העולם הואיל והם י' מאמרות לי' מלכים שמא
 לא יוכל לדבר על פה אחד כתב אנכי וכלל כל הי'
 ומאי י' מלכים ז' קולות וג' אמרים ומאי אמרים
 דכתיב וה' האמירך ומאי ניהו שלשה דכתיב
 ראשית חכמה קנה חכמה ובכל קנינך קנה בינה
 כד"א ונשמת שדי תבינם נשמת של שדי היא
 תבינם שלשה מאי הוי כדאמ' ליה ההוא סבא
 לההוא ינוקא במופלא ממך אל תדרש ובמכוסה ממך
 אל תחקור במה שהורשית התבונן גם במקום אחר
 מהבהיר על אז תקרא וה' יענה ומאי ניהו אז
 אלא מלמד שאין ראוי לקרות הא' לבדה אלא

ס' המערכת
פ"ג

Dan. 11, 45

Exod. 20 2
ס' הבהיר
כ"ז

Deut. 26, 18

Prov. 4, 7

Job 32, 8

חגיגה י"ג

ס' הבהיר ג'
Isai. 58, 9

ע"י השנים האותיות היושבים ראשונה במלכות ועם Esth. 1, 14
 הא' הם ג' נשארז' מי' מאמרות והיינו דכתיב
 אז ישיר משה ומאי ניהו ג' מאמרות ראשונות Exod. 15, 1
 כתר עליון וכו'. מכל אלו המאמרים יש להוכיח
 שאין להניח מדרגה אחרת אלא הג' ראשונות
 שהם אחד והו' שהם האדם העליון ובת זוגו וזהו
 זוהר בראשית ל'
 א"ז' ובספר הזוהר אמ' שהחכמה נקראת ראשית
 והכונה שהיא ראשית הפעולה כד"א ה' ב"א Prov. 3, 19
 אמנם ספירת הכתר לא ידובר בה' וזה לשון ספר
 הזוהר דהא כתר א עילאה טמירא היא קדמותא
 ועל דלא עייל בחושבנא תניינא הוי ראשית' גם
 במקום אחר אור דא רוא סתימא וכו' עד דהא
 אין סוף בקע מאוירא דיליה וגלי האי נקודה י' וידוע
 שהי"וד רמו לחכמה' גם בסוד התפילין תמצא שר
 שמעון אומ' וחבריא יתבו דרומא אוקמיה ברוא זוהר
בראשית
ל"א
 דלהון בתי תפילין בהאי גוונא קדש לי לקבל
 כתר א עילאה דכולא וכו'. כמו שתמצא בריקנאטי
 פרש' בא אל פרעה ושם אמר ג"כ ומילין לא Exod. 10, 1
 מתישבן לגבן מאי טעמא בגין דכתר עליון הוא
 כליל כלא ולא בחושבנא' גם מאלו המאמרות יש
 להוכיח שאין למעלה מהכתר מדרגה אחרת אבל
 סוד האין סוף שכתבו הראשונים בידועה הוא על
 הדרך שביארתי לך' ועל זה לא עשו לזאת העגולה
 צנורות' ואם היו כל הספירות נאצלות משם
 במאמרם היו צריכים לעשות לה צנורות עכ"פ'
 ובאו קצת האחרונים והוסיפו מלבם בזאת העגולה
 סבת הסבות ועלת העילות' וטעות הוא בידם לפי
 דעתי והראיה הגדולה דברי ר' נחוניא בן הקנה

בתפילתו הידועה ואלו השלשה ספירות נואלו הג' ספירות) הם כאחד ונקראים היודע כנגד הכתר והדעת כנגד החכמה והיודע כנגד הבינה ונעשה הכל ראש אחד וכו'. ותבין מכאן כי מה שציירו הראשונים עגולת אין סוף על הכתר אינו אלא לומר לך שאע"פי שיראה מצד זה הציור אשר עשינו אל הספירות שנרצה להנבילם דע כי אין להם גבול מלמעלה להיות הכתר בלתי בעל תכלית וזהו אין סוף ובהדיא אמ' בספר יצירה עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשרה אע"פי שבעלי זה הדעת פרשוהו בענין אחר מ"מ תבין אם תקרא שהנכון הוא לפרשו בפשוטו ועוד ראיתי להוסיף לך ביאור על זה מכח ראיות אחרות הראשונה כי יתחייב לפי סברתם שיהיו למעלה מהאדם העליון שתי סיבות הא' אין סוף והב' כתר חכמה בינה שהם ג"כ מורים שאלו הג' הם כאחד כמו שתראה במערכת ואין השכל מאמת להרבות בסיבות ואם תשאלני והלא גם אתה אומ' שאחר השלש הראשונות שהם אחד באמת יש סבות אחרות והם ז' ותקראם האדם העליון איך יהיה זה והנני משיבך כי אין הסתירה להרבות בסבות משתלשלות ונאצלות מן הסבה הראשונה ולמטה ר"ל להניח הו' הספירות שהם האדם העליון ולמעלה יראה סתירה אצל השכל אחר שאין שם אלא הסבה הראשונה והפועלים שהם הו' הלא תראה שהפילוסופים ג"כ שמו י' סבות משתלשלות זו מזו אלא שבחשבם לעלות ה' ית' אמרו שהסבה השנית לכדה אצולה

ס' יצירה
פ"א מ"ד

ס' המערכת
מ' אלהות-
of Peres
Gerondi).

מהסבה הראשונה והשלשית נאצלת מן השנית ו
 ואמרו שהם נבדלים זה מזה כי עכ"פ הפילוסופים
 גונבי החכמה כי שמעו ענין העשר מזמן הנבואה
 והיא קבלה מאברהם אבינו כמו שנראה מספר
 יצירה וכאשר לא יכלו להשיג אמתת הענין נתחכמו
 משכלם לעשותם נבדלים אמנם הקבלה האמתית
 אמתה לנו שהי"וד הם אחד על האופן שאזכיר
 בע"ה.

ס' יצירה
 פ"ו מ"ד

ועוד ראה אחרת מאותיות השם המפורש
 שהם מעלה אחת למעלה מהכתרי אתה תמצא
 בדברי המקובלים הראשונים והאחרונים כי שם
 יו"ד ה"א וא"ו ה"א היא רמו לתפארת הנקרא
 מדת רחמים וגם כן לפעמים תמצאנו שירמוז
 לספירות אחרות הוא על המעט ואיננו ללא סבה
 גדולה והאחד מהם אמרם ז"ל לא דיין לרשעים
 שאינם מהפכים מ"ה למ"ר אלא שמהפכים מ"ר
 למדת הדין אמנם עיקר זה השם בכללו הוא על
 התפארת אבל באותיותיו דרך פרטית יורה גם
 כן על ספירות אחרות כי הוא יורה על הת"ת
 שהוא הקו האמצעי וה"ה הראשונה תורה על
 הבינה והי"וד על החכמה ועוקץ הי' יורה על
 הכתר וה"א האחרונה על המלכות כמו שתבין
 ברקנאטי הסברות על זה והנה כי להיות ספירת
 הכתר נעלמת עד אין תכלית כן בא הרמז בו
 סתום מאד שהוא עוקץ הי"וד ומכאן והלאה מרע"ה
 לא רמו לנו ספירה אחרת ואם הוא לא שנה
 אינהו מנין להו ולפי דעתי כי סבלות הוא להאמין
 בדבר שלא בא לו רמו בתורה שהיא אוצר כל

הנסתרות ובפרט בענין האלהות' הא לך ראיות ברורות שאין להניח למעלה מהכתר מדרגה אחרת לפי ע"ד. ונשוב לדברינו בסדור הספירות' דע כי המקובלים האמתיים אשר ידעו כונת הנביאים על מתכונתה היא זאת שקודם בריאת העולם לא הוצרך ה' יתעלה לגלות הו' ספירות אבל בכריאת העולם גילה אותם מפני שבאמצעותם אמ' יהיה העולם כי כמו שהר"ר מנחם מרקנאטי פי' בפר' וישלח שעל כרחינו אנו צריכים לומר אחרי ראותינו שהעולם פעמים ברחמים ופעמים כדין שאין השינוי מעלת העלות ית' רק פעם פועל בזה ופעם פועל בזה כאומן בכליו שאי אפשר לעולם להתקיים בלתי הסבות' כי לולי מדת החסד לא היתה תקנה לאדם אחרי חטאו ולולי מדת הגבורה לא היה עונש לחוטא וכן בכל המדות אף כי כלם אדוקים זה בזה ורוח אחד לכלי' ובספר הזוהר תאנא אי עתיקא דעתיקין קדישא דקדישין לא מתתקן בהדין תיקונין לא אשתכחו עלאין ותתאין וכלא הואי כלא הואי ע"כ' ובהגלות הפעולות היה התפשטותם' ואופן זה ההתפשטות מאלו הו' אינו דבר נבדל מהסבה הראשונה עד שיהיה הוא והם שני דברים חלוקים' אבל הם כחות שהיו בו ית' כמוסים וחתומים קודם הבריאה ובשעת הבריאה נתגלו' ולכן הוא והם דבר אחד כשלהבת קשורה בגחלת אין שם פירוד כלל חלילה' ומאמ' רז"ל על מלת אִזַּי יאיר עיני שכלך והוא אמרם בא ונקלם ליחיד הרוכב על שבעה כי הא' רומזת

רקנאטי
וישלח ס"ה

זוהר
נשא קמ"א

לשלש ראשונות שהם א' באמת' והו' תרמו לאדם
 העליון וכת זוגו כמו שתמצא בפרשות' וכדי
 להשכילך בינה אתחיל זה הענין ממטה למעלה.
 דע כי כשישראל עושים רצונו של מקום ובפרט
 בהיותם על אדמתם ויקיימו הסדור האלקי בענין
 הקרבנות ויתר המצוות הם מעוררים הכחות
 העליונות הללו להשפיע עליהם מן הטוב כיד ה'
 הטובה עליהם' וזהו סוד ואד יעלה מן הארץ כי
 צריך שההתעוררות יבא מלמטה כמו שדרשו רז"ל
 על זה הכתוב מכאן שהקב"ה מתאוה לתפלתן
 של צדיקים' והתבונן מאד בזה המאמר הנפלא
 בספר הזוהר ואד יעלה מן הארץ מארעא תתאה
 אתער עובדא לעילא ת"ח תננא סליק מארעא
 בקדמיתא ועננא אתער וכלא אתחבר לבתר דא בדא
 כגוננא דא תננא דקרבנא אתער מתתא ועביד
 שלימו לעילא ואתחבר כלא דא בדא ואשתלימו
 כגוננא דא לעילא אתערותא שרי מתתא ולבתר
 אשתלים כלא' ואלמלא דכנסת ישראל שריא
 באתערותא בקדמיתא לא אתער לקבלה ההוא
 דלעילא ובתיאובתא דלתתא אשתלים לעילא' והכוונה
 בזה המאמר כי צריך שכנסת ישראל של מטה
 תעורר לכנסת ישראל של מעלה בעשיית הקרבנות
 והמצוות והתפילות ויתר המצוות' והביא סיוע וראיה
 לדבריו מן הדברים הטבעים כי האד הקטורי
 הרמוז במלת תננא יעלה תחילה מן הארץ ויפגש
 באד הלח הרמוז בענין עננא כמאמ' הפילוסוף
 ס' האותיות בספר האותיות' ואח"כ ישוב המטר לרוות צמאון
 הארץ וכשישראל עושין כן נמצא שלפי הסדור

Gen. 2, 6

יבמות ס"ד

זוהר
בראש' ל"ה

הטבעי ממש כנסת ישראל של מעלה תשפיע עליהם מן הטוב הגופני והרוחני ומפני שאין לאל ידה מצד עצמה כי היא בשפל המדרגה צריך שתפנה אל היסוד לקבל ממנו ומעתה לא יקשה עליך מאמר רז"ל מנין שקב"ה מתפלל וכו' ואמרו יהי רצון מלפני וכו' ואיר עיני שכלך כי הכוונה אל מה שלמעלה ממנו והבן וכן היסוד פונה אל הנצח וההוד לקבל מהם וכן כלם עד הברכה העליונה שהוא מקור שאינו פוסק משפיע ואינו מקבל וכל הצנורות יעמדו על מתכונתם בשלמות.

וכשישראל ב"מ חוטאים נמצא שבהכרח הסדר הזה מסתלק וזהו הסוד שחטא האדם התחתון פוגם באדם העליון והפגימות הוא כי באמצעות החטא יתקלקלו הצנורות ולא ישפיעו זה לזה אחרי שהמקבלים שהם ישראל מנעו הטוב מהם ואין פיגם גדול מזה כי מטחים קי"ב יותר משהעגל רוצה לינק הפרה רוצה להניק וזה הפגם לא יעבור למעלה מהחסדי וזה כי גם כשיחרב העולם לחטא האדם אלו הו' כחות ישובו לענין אחד ויהיו כמוסים בבינה לכך נקראה הבינה תשובה כי אליה ישובו כל הכחות וזה מפני שלא יהיה להם על מה להשפיע ועל דרך זה תוכל להעריך עניינם ר"ל מהתפשטותם והתקבצותם עתה ובכל זמן כי לפי הפעולות הנעשות למטה כן יהיה Num. 14, 17 התפשטותם וגדלם וזהו סוד ועתה יגדל נא כח ה' ולכן יו"ד דיגדל היא רבתי והפך זה צור ילדך תשי היא זעירא בהפך אמנם על הסבה הראשונה לא יפול בו זה הענין חלילה כי הוא המקור

וזהו סוד אם חטאת מה תפעל בו הנאמר על Job 35, 9
 הסבה הראשונה כי אין הפגם עולה שמהי כי
 גם הפילוסופים השיגו בעיונם שאין בסבה הראשונה
 התפעלות ושינוי חלילה והביאו על זה מופתים חזקים
 ואל זה רמו באמרו אני ה' לא שניתי ואל יקשה Mal. 3, 6
 עליך לפי זה המשל שהבאתי לך מענין כנסת
 ישראל למה נבראו האומות כי הסוד הזה תשמענו
 מקצתו ממני וכולו מדברי המקובלים כשתתמיד
 הקריאה בהם כי אין כוונתי בזאת האגרת להביא
 לך כל דברי הקבלה אלא לפתוח פתח לך בקשר
 המציאות למען תוסיף לקח בקריאתך בחיבורים
 האחרים אמנם תדע כי האומות ג"כ בקיימם ז'
 מצות שנצטוו בני נח יעשו תקון מה בצינורות
 אבל אינו תקון שלם כמו תקון התרי"ג ובוזה
 המקום ראיתי לבאר לך ענין הספירה התחתונה
 שהיא מלכות אחרי שהתחלתי מלמטה למעלה
 מפני שענין זאת הספירה היא היותר קשה לצייר
 מכל ענייני הספירות האחרות וזה מפני שתמצא
 בדברי רז"ל דברים מורים שהם באחדות שלמה
 עם הספירות שלמעלה ממנה ואינה בלעדם
 והנני מביא אליך המשל שעשו בבהיר והביאו
 הרקנאמי בסוף בראשית מלה"ד למלך בשר ודם
 שהיה לו גן נאה וחוץ לגן בקרוב ממנו חתיכת
 ס' הבהיר סוף מ"ט רקנאמי בראש' ל"ו
 שדה ואם השקה את הגן בתחילת שקיותיו והלכו להם
 המים על כל הגן אך אותה חתיכה שאינה רביקה
 אע"פ שהכל אחת היא לפיכך פתח לה מקום
 והשקה אותה לבדה דע אחי כי זה הסוד נשגב ונעלם
 וממה שהרשות נתונה אבאר לך בקוצר מלין ומה

שצריך שיהיה תמיד נגד עיניך כי אלו הו' ספירות כל מה שיש בזה יש בזה והם אדוקים בסבה הראשונה והכל אחד כי גם שיבואו בדברי ובדברי זולתי דברים שיראו לכאורה שמורים איזה פירוד אין הדבר כן חלילה כי אינו אלא לשבר את האזן מה שיכולה לשמוע' ואחר צריך אתה לצייר כי יראה לנו שיש קצת הפרש ביניהם מצד פעולותיהם המתחלפות וכשנביט בדקות נבין שזה יהיה מצד המקבלים ופקח עיניך בזה הלשון ויאיר עיני שכלך.

אמרו בספר הזוהר כללא דכולא עתיקא זוהר
 דעתיקין וזעיר אנפין כלא חד כלא הוה כלא הווי נשא קמ"א
 כלא יהא לא שנה לא משתנה לא ישתנה .. ואי
 תימא מהו בין האי להאי כלא הוא במתקלא
 חדא אבל מכאן אתפרשן אורחוי ומכאן אשתכח
 דינא ומסמרא דילן הוו שניין דא מן דא
 ורזין אלין לא אתמסרו בר למחצדי חקלא
 קדישא וכתוב סוד ה' ליראוי ועל פסוק כי שם Ps. 25, 14
 ה' אקרא אמר בזה הלשון אמר ר' אבא הבו Deut. 32, 3, 4
 גודל לאלהינו דא גדולה תמים פעלו דא גבורה
 כי כל דרכיו משפט דא ת"ת אל אמונה דא נצח
 ואין עול דא הו' יוצדיק דא יסוד יושר דא צדק וכו'
 עוד אמר ר' חייא האי קרא מיניה אוליפנא
 חכמה עילאה והכי הוא אבל סיפא דקרא מקשר
 קישרא מהמנותא דכתיב הוא כמא דאיתמר צדיק
 וישר הוא כלומר הוא כלא הוא חד בלא פירודא
 דאיתמא כל הני סניאין אינון חזר ואמ' הו"א
 כלהו סלקן ומתקשרן ומתאחדן בחד וכלא הוא

והוא הוי והוא יהא והוא חד בריך שמיא לעד
 ולעלמי עלמאי ועד כאן מתקטרי מלין ומתאחדן
 מלין קדישין דשמיא דקב"ה זכאה חולקיה מאן
 דקרי למלכא וינדע למקריה בדקא ימות השתכל
 בכל אלו המאמרים ותבין כי כל מה שיש
 בזה יש בזה אבל מצד המקבלים יראה ביניהם
 הפרש מפני התחלפות הפעולות ונשוב אל
 ענין השכינה שהיא חתיכת השדה שהמשילה
 בספר הבהיר שאינה דבוקה לגן אעפ"י שהכל
 א' ואמ' שפתח לה מקום והשקה אותה
 לבדה ועתה אנאר לך הסוד ותבין אנב
 גררא סוד מעוט הירח על אשר קטרגה ואמרה
 אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד דע
 אחי כי ברצות ה' ית' לברוא העולם ראה
 להתחיל במדת החסד הנקרא ימין כד"א עולם
 חסד יבנה ומן החסד יצא מדת הפחד שהוא
 שמאל כרמוז בספר יצירה אש ממים וככאן אתן
 לך רמוז אחר לחזק מה שכתבנו למעלה שאין
 בהם שינוי מצד עצמם כי אם מצדנו יראה השנוי מצד
 פעולתם בנמצאות וחדור עייונך בזה הלשון מספר
 הזוהר תמצאיהו ברקנאטי בפרשת תרומה בסוד
 הקפת המזבח ואנב גררא אומ' ומה דאתמר
 צפונית דאיהי טמירא עילאה ומסטר דיליה נפיק
 צפון ודינין מסטרא דיליה מתעטרין אע"ג דאיהי
 רחמי וחדו היא נפקת צפון נפקא ביה דאיהו
 אתכליל וקשיר בדרום והכוונה בזה שאף שנקרא
 זאת הספירה ר"ל הפחד שהוא צד שמאל צפון
 לא מפני זה תבין שהיא בעצמה דין אבל היא

חולין ס'

Ps. 89, 3

ס' יצירה
פ"א מ"דרקנאטי
תרומה ק"

רחמים וחדו מצד עצמה' ואמר היא נפקת צפון
 נפקא ביה כלומ' שתכף התגלות זאת הספירה
 נתגלה ג"כ צד צפון ומשם דינים באים לעולם
 וזהו אמרו ודינין מסיטרא דיליה מתעטרין כד"א
 מצפון תפתח הרעה' ואחר זה השתלשלות של צד
 ימין וצד שמאל נתגלו שתי ספירות כאחת
 התפארת והשכינה שהיא מלכות' והם עיקר הפועלים'
 ואל תבין מדברי אלה שזה היה באמצעות זמן כי כבר
 העירותיך על זה למעלה שתחילת המחשבה היה
 סוף המעשה' והיו שניהם ר"ל הת"ת והשכינה
 שוים בשיקול א' כמו שבא הרמוז את שני המאורות
 הגדולים אבל מדת התפארת היא נוטה אל הימין
 והמלכות אל השמאלי' ואמרו רז"ל שהמלכות היא
 רמוזה בלבנה שקטרגה ואמרה אי אפשר לב' מלכים
 להשתמש בכתר אחד' וענין הקטרוג הוא שחשבה
 שיהיה די בא' להיות פועל כי אין אומר ואין
 דברים בלי נשמע קולם והיתה דורשת טוב
 לעצמה ולכן נגזר עליה למעט עצמה היינו
 שהוסרה מן המדרגה שהיתה בה בשווי עם הת"ת
 שהוא רמוז בשמש' ולזה ארו"ל שכל הנעלבים
 ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים
 עליהם הכתוב אומ' ואוהביו כצאת השמש בגבורתו
 והבן' והנה ספירת המלכות ירדה בשפל המדרגות
 כמו שאמ' בספר הזוהר לבתר אזעירת גרמא
 בכל אינון דרגין דילה וכו'. והושמה לסדר ענייני
 השפלים וזהו אמרם רז"ל הרבה צבאיה להפיש דעתה
 והם ישראל שעושין רצינו של מקום שנמשלו
 לכוכבים שנאמר ומצדיקים הרבים ככוכבים לעולם

Jer. 1, 14

Gen. 1, 16

Ps. 19, 4

שבת פ"ח

Jud. 5, 31

זוהר

Dan. 12, 3

ירשו ארץ' ומכאן תבין ג"כ המשל שעשו כב"ר
 משל למלך שקנה ב' עבדים שניהם כאחד באוני
 אחד ושימי אחד על אחד גזר שיהא נזון
 מטמיון (פי' אוצר) ועל א' גזר שיהא יגע
 ואוכל' ישב לו ותוהא אמ' שנינו בשימי א' באוני
 א' זה נזון מטמיון ואני ביגיעתי אתמהא כך
 ישבה הארץ תוהא ובוהא' ודע כי הארץ במעשה
 בראשית רמו אל הארץ העליונה שהיא המלכות כמו
 שתמצא אם תקרא' וזהו ג"כ סוד המחלוקת שנחלקו
 ג"כ מים התחתונים מן העליונים באמצעות הרקיע
 שהוא רמו לת"ת כי המים העליונים הם מימי החסד
 והתחתונים הם מי הים המלוחים' ומעתה תבין
 ענין גניזת האור שאמ' רז"ל כי הת"ת הוא האור
 הגנוז' וסוד הגניזה היא לפי שהמלכות היתה שוה
 עמו במדרגה אחת שבה להיותה למטה ממנו כמה
 מדרגות ומתאוה לקבל מהאור הגדול שהוא הת"ת'
 ומפני היות בה מיפי חשך כמו שתמצא שהיא מ"ה
 הרפה והיא נקראת מדת לילה גנו האור המקבלת
 מן הת"ת' הלא תראה שהלבנה אין לה אור
 מעצמה כי היא גוף חשוך אלא בקבלה מהשמש
 ולכן בהתקרבה אל השמש לקבל ממנו יגנו האור'
 ולקות השמש שיהיה לפעמים הוא קצת רמו לזה
 הענין שהלקות הוא לנו באמצעות הירח כאשר
 ידעת' ומכאן תבין ג"כ מפני מה כשהלבנה לוקה
 הוא סימן רע לשונאי ישראל כי הלקות יקרה
 לה באמצעות הארץ התחתונה כמו שהתבאר
 בתכונה' וזה בהתרחקה מן השמש מן הקצה אל
 הקצה' וכו' המלכות בהיותה לוקה הוא בעוי כנסת

מדי ב"ר
 ב'

סוכה כ"ט

ישראל של מטה כמו שנתבאר. והנה כל העולמות
 אם כן דומים זה לזה ומשתלשלים זה מזה עד שהעולם
 התחתון הוא צל האדם העליון ועולם הגלגלים באמצע
 וכשתקרא בסודות מעשה בראשית תבין והדע.

ונשוב אל המשל שעשו בספר הבהיר מהשקאת
 הגן וחתיכת השדה. דע כי כוונת המאמר הזה
 תמצאנו ברקנאמי ואני ארחיב לך הביאור
 למען לא ימעדו קרסוליך. הגן בזה המקום הוא
 רמז לו' קצוות חסד פחד אמת נצח הוד צדיק
 והמלך המשקה את הגן הוא הבינה המשפיע
 לאלו הספירות וחתיכת השדה הוא המלכות
 כאשר אמרנו למעלה. ומה שאמר שפתח לה מקום
 והשקה אותה לברדה. פקח עיניך מאד בזה כי המקום
 שפתח לה הוא סוד הברכות שמברכין ישראל
 בכל יום אשר באמצעותם יבא השפע אל המלכות
 מהמקור העליון. ומעתה תבין סוד הרבה צבאיה
 להפיש דעתה כי כשתבין דרך האמת תדע שכל
 הברכות סודם ליחד כנסת ישראל של מעלה עם
 הו' קצוות הנו'. ומעתה לא יקשה עליך מהו
 אמרנו ברוך אתה כי אין הכוונה לברך הסבה
 הראשונה כי היא מקור הברכה אבל כוונתנו
 שתתברך זאת המדה מהמקום העליון וליחדה
 עם הבנין חבור שלם. ולא יקשה עליך ג"כ מבאן
 ואילך שאמ' רז"ל על השכינה גלו לבבל שכינה
 עמהם שנ' למענכם שלחתי בבלה וכו' כי
 הכתוב מסייענו' וכן עשר מסעות נסעה שכינה
 בחורבן הבית כי היא הנקראת שומר ישראל
 המלאך הגואל כמו שתמצא בדברי המקובלים.

ס' הבהיר
 See p. 37.

מגילה כ"ט

Is. 43, 14

Ps. 121, 4

Gen. 48, 16

והבין כי כל המראות שראו הנביאים כגון ישעיה
 ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא וכו' Isai. 6, 1, 2
 שרפים עומדים ומרכבת יחזקאל ועל דמות הכסא Ezek. 1, 27
 דמות כמראה אדם. כלם דברו על השכינה כי
 כל נבואת הנביאים משם זולתי מרע"ה כמו
 שהדע' ומעתה תבין מאמ' רו"ל גדול כחן של
 נביאים שמדמים היצירה ליוצרה והנטיעה לנוטעה'
 מפני שהנביאים קראו לזאת הספירה ה' ולכן מד' ב"ר
כ"ז א'
 תמצא שהמקובלים יקראוהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א הקטן
 ויקראוהו השם הנכבד כמו שיבא במשנה תורה ועל
 מדת הת"ת יקרא תמיד ה' הגדול והם סוד המאור
 הגדול והמאור הקטן. ועתה תבין דעת המקצצים Gen. 1, 16
 בנטיעות כגון ואלישעו אחר שחשב שב' רשויות הם
 בראותו כי הנהגת העולם השפל ע"י זאת הספירה
 והיא המשפעת למלאכים ג"כ טעה לעשותה רשות
 בפני עצמה ואין הרבר כן כי אין לה אור בפני
 עצמה אלא בקבלה מהספירות העליונות והיא
 צריכה ג"כ לסיועת התחתונים כאשר ביארנו למעלה.
 ולכן תבין טעם המצות המעשיות כמה עולמות
 מתקן האדם בעשיתם כי הוא סבה להריק
 הברכה מן גלות עליות לגלות תחתיות. וכן ח"ו
 בעשית העבירות יהיה סבה לקלקול הצינורות
 וחוטא אחד יאבד טובה הרבה כי בהמנע השפע Koh. 9, 18
 לבא אל זאת הספירה או תינק מהכחות החיצוניות
 ויבואו שפטים לעולם ב"מ דבר וחרב ורעב. כי
 כאשר תמצא בספרי הקבלה כמו שיש אילן קדוש
 והם הז' ספירות. כן יש לזה האילן קליפות והם
 שרי האומות וכחות המקטרגים וחטא אדם הראשו

גרם כל זה ולא אאריך באלו העניינים כי תמצאם
 אם תקרא. והכלל העולה מאלו הדברים הוא
 שתבין ותדע כי ההבנה בזאת הספירה היא על
 ב' בחינות הא' מצד מציאותה ועצמה והב' מצד
 פעולותיה בנבראים כי אין ספק שהבחינה בה
 מצד עצמה היא דבוקה עם הבנין לעולם כי היא
 אצילות הראשונים. ומה שאמ' שאינה באחדות
 שלהם הוא רמז שנדחית ממדרגתה הראשונה להיות
 ראש לגדודי מטה אבל היא קשורה בהם כי אין
 לה קיום זולתם. אמנם על הבחינה הב' נאמר
 עליה שתתרחק ותתקרב מצד פעולותיה הנמשכות
 לפעולות האדם. כי אם האדם יקיים מצות בוראו
 או תקרב ותודווג עם האדם העליון למשוך
 השפע מן המקור העליון ותשפיע טובה לעולם
 ברכות ט' התחתון. וזהו סוד סומך גאולה לתפלה. ואם ח"ו
 יהיה בהפך תתרחק מכן וזנו ואז יסורין באין
 לעולם ב"ם וה' יצילנו מאותו הדין הקשה.
 וזהתבונן בזה המאמר הנפלא מספר הזוהר ותבין
 מה שכתבנו. ואנב גררא תבין סוד איך בהתגנייר
 הגוי שסיאורו רע והושבע ברוח הטומאה יוכל
 לצאת מן ההפך אל ההפך. אמרו על פסוק וחבר
 הקיני נפרד מקין חבר הקני מבני בניו של יתרו
 הוה כמו דאמ' ויאמר שאול אל הקיני אמאי אקרי
 קני והא אוקמוה את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני
 ואתמר דעבר קינא במדברא כעופא דא בגין
 למלעי באורייתא ואתפרש מן מאתיה. נפרד מקין
 מהווא עמא דהוה בקדמיתא ואתדבק ביה בקב"ה.
 נפרד מקין. וכאה בר נש דזכי באורייתא למיזל

Jud. 4, 11

I Sam. 15, 6

Gen. 15, 19

זוהר

נשא קב"ה

לאתדבקא באורחוי דכד בר נש אזיל באורחוי דאורייתא
 משיך עליה רוחא קדישא עילאה כד"א עד יערה Isai. 32, 15
 עלינו רוח ממרום וכד בר נש סמי אורחוי משיך
 עליה רוחא אחרא מסטרא אחרא דאיהו מסטרא
 דמסאבא וסטרא דמסאבא אתער מסטרא דנוקבא
 דתהומא רבא מתמן מדורין דרוחין בישין דמנזקי
 לבני נשא דאקרון נוקי עלמא דהא מסטרא דקין
 קדמאה אשתכחי ויתרו בקדמיתא כומרא לע"ז
 הוה ולהווא סטרא הוה פלח ומשיך עליה רוחא
 מהווא אתר ואע"ג דאקרי קני לבתר נפק מקין
 ודאי ואתדבק ביה בהקב"ה האי משמע דכל מאן
 דאתדבק ביה בקב"ה ועביד פקודי אורייתא כי
 הוא קיים עלמין. עלמא דלעילא ועלמא דלתתא
 והא אוקמוה ועשיתם אותם כתיב. וכל מאן דעבר על Lev. 19, 37
 פקודי אורייתא פגים לעילא ופגים לתתא פגים
 לגרמיה פגים לכולי עלמא ועל דא איש או אשה Numb. 5, 6
 אשר יעשו מכל חטאת האדם וגו'. הא תי' כתיב
 והמה באדם עברו ברית. אדם עבר על פיקודא Hos. 6, 7
 חד דאורייתא גרים לקביל גרמיה מיתא וגרים לכל
 עלמא פגים לעילא פגים לתתא והווא חובא
 תלייא עד דיקיים קב"ה עלמא כמלקדמין ויתעבר
 ההוא פגומו מעלמא היינו דכתיב בלע המות Isai. 25, 8
 לנצח. ובגיני כך אשר יעשו מכל חטאת האדם.
 האדם כתי' אדם קדמאה. למעול מעל בה' דמאן
 דיניק מרחמי וינקא מן דינא הוא גרים פגומו
 ועל דא רחמנא לשובן מחייבי עלמא ומפגיכו דלהון
 כמה זכאין מסתלקי בגינייהו בר כל מה דגרמי
 לעילא ותתא. אלא אע"ג דאבאיש עלמא אית ליה זוהר
גשא קב"ב

תשובה דהא כתיב איש או אשה וכו' . והתורו Numb. 5, 7
 את חטאתם וגו' והשיב' אלא ודאי הא מהנייא
 להון בגין דעביד תשובה כביכול הוא עביד ליה
 ממש' דההוא מלאך דאפגים לעילא אתקין לעילא
 אתקין לתתא אתקין לגרמיה אתקין לכל עלמא'
 פתח ר' יהודה ואמר בצר לך ומצאוך כל הדברים Deut. 4, 30
 האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך מכאן
 דתשובה מעליא מכלא עד לא ישרי דינא בעלמא'
 בתר דשרי דינא בעלמא תקיף חיליה מאן יעבר ליה
 מעלמא ויסלק ליה' דהא כיון דשרי דינא לא אסתליק
 עד דאשתלים' בתר דאשתלים ועביד תשובה אתקין
 עלמין' כלהו משמע דכתיב ומצאוך וכתוב ושבת עד ה'
 אלהיך ולבתר כי אל רחום ה' אלהים' באהרית הימים Deut. 4, 31
 מאי איכא הכא היא אלא משמע לאכללא כנסת ישראל
 דאיהי בגלותא ואשתכחא בעאקו דילהון ולא שבקת לון
 לעלמין' ובגיני כך הק"בה אע"ג דאשרי דינא בעלמא
 בעי דיתרצין ישראל בתשובה לאוטבא לון בהאי עלמא
 ובעלמא דאתי ולית מאן דקאים קמי תשובה' ת"ח אפי'
 עדת ישראל תשובה איקרי ואי תימא תשובה עלאה
 בכל אתרא לא שכיח אלא דא אקרי תשובה כד אהדר
 רחמי לקובלא והיא תבת על כל אינון אוכלסין לינקא
 לון' ותשובה מעליא כד אתמסר נפשיה לגבה ונמיל לה
 בזימנא דאיהי בתשובה כדין כולא אתתקן לעילא ותתא
 ואתתקן הוא וכל עלמא' (וכד תיבא) חייבא חד בעלמא
 קלקולא דכמה אחרנין בגיניה ווי לחייבא ווי לשכיניה'
 ת"ח יונה בגין דלא בעא למהך בשליחותיה דקב"ה כמה
 בני נשא אתאבידו בגיניה בימא עד דכלהו אהדרו עלוי
 ודאינו ליה בדינא בימא וכדין אשתובו כולהו' לבתר

חס עליה ושובי כמה אוכלוסיין אימתי כד אהדר
 ליה מגו עקתיה הה"ד קראתי מצרה לי וכתיו מן Jon. 2, 3
 המצר קראתי יה וכו' עד כאן והתבונן היטב Ps. 118, 6
 בזה המאמר הנפלא כי יוציא מלבך כמה ספיקות
 עצומות והנה אמרו למעול מעל בה' מאן דיניק
 מרחמי ינקא מן דינא וכו' הכונה על כנסת ישראל
 כי בעבור מעל האדם חלף יניקתה ממ"ד תינק
 ממ"ה וזהו הפיגס ומה שאמ' כביכול הוא עביד
 ליה ממש התבונן בו מאד כי הבינה נקראת
 תשובה מפני שאליה ישובו כל הכחות וכשהצינורות
 כתיקונן נמצא שכנסת ישראל באמצעות האדם
 העליון תינק מהתשובה ונקראת גם תשובה וזהו
 אמרם אפיו כ"י תשובה אקריי והנה א"כ האדם
 כשיעשה תשובה כ"י היא כמו שיעשנה מחדש כי
 הספירה הזאת מתהפכת לכמה גונים ולפי יניקתה
 כך שמה כמו שתמצא בדברי המקובלים ומכאן
 ברכות ל"ד תבין סוד במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים
 נמורים יכולים לעמוד לפניהם גם פקח עיניך
 מאד באמרו באחרית הימים מאי איכא הכא אלא
 לאכללא כנסת ישראל דאיהי בגלותא ואשתכחת
 בעקו דלהון כי הכונה היא באחרית הימים
 לשכינה שהיא בסוף הבנין כי ידעת שהו'
 הספירות הם רמוזים בו ימי בראשית ואמ' מאי
 איכא הכא אלא לאכללא וכו' לפי שעונותינו גרמו
 שהשכינה נתרחקה מבן זוגו והיא גולה עמנו
 וכשישראל יעשו תשובה יהיה סבה להחזירה אל מקומה
 ואז תקרא כלולא וזהו אמ' לאכללא וכו' והרמוז לזה
 ושב ה' את שבותד ורחמך והשיב לא נאמר אלא ושב Deut. 30, 3

ותמצא בזה הענין רמזים גדולים מדברי רז"ל
 במדרשים רבים ובמדרש רות' ובכאן ראיתי
 להעירך על ענין אחד למען לא תשתבש במה
 שתמצא מכנוי הספירות וגם במה שזכרנו מהל"ב
 נתיבות חכמה ונ' שערי בינה ודברים הרבה
 תמצאם בקבלה כגון י"ג מעלות הכתר וע"ב גשרים
 שבמים העליונים שהם מימי החסד ומ"ב מיני
 אש להבה מצד הפחד וע' ענפים שיש לקו
 האמצעי וי"ב גבולי אלכסונין אשר לזאת המדה
 וד' מאות בתי דינין היושבים מצד שמאל' דע
 אחי כי כל אלו העניינים הם רמזים בתורה' כי י"ג
 מעלות הכתר הם רמזים בי"ג מדות ול"ב נתיבות
 חכמה הם רמזים במעשה בראשית שיש שם ל"ב
 פעמים אלוקים ונ' שערי בינה הם רמזים כי יש
 נ' פעמים בתורה זכר ליציאת מצרים שלולי שנפתחו
 לא היו יוצאים כי לא היו ראויים לגאולה מצד עצמם
 ולכן נמסרו למשה כי הוצרך אליהם ודי למבין'
 וע"ב גשרים אשר למדת החסד רמזים בויםע
 ויבא ויט' ומ"ב מיני אש להבה אשר לפחד נרמו
 בשם מ"ב היוצא מבראשית וי"ב גבולי אלכסונין
 וע' ענפים אשר לה"ת הם רמזים בי"ב שבטים וע'
 נפש שירדו למצרים ות' בתי דינים הם נרמזים בענין
 עשו שבא לקראת יעקב וארבע מאות איש עמו כמו
 שתמצא בדברי המקובלים' ועתה פקח עיניך במה
 שאומר לך כי הוא עיקר גדול להבין ענין התוארים
 שנשתבשו בו המתפלספים' דע כי כל הדברים
 האלו הם רמוז. לכחות עליונות לפי מה שיראה
 מפעולות האל יתע' בעליונים וכתחתונים לא

שיחייבו רבוי חלילה. הלא תראה כי אנחנו אומרים
 כי הנפש היא אחת ויתחייבו ממנה כחות
 מתחלפות. וידעת שהאדם עולם קטן כי כל אלו
 הכחות תמצא שהם נכללים בו והוא דוגמא
 מהאדם העליון כשאמ' הכתוב נעשה אדם בצלמנו
 כדמותינו. והסבה הראשונה נשמה לאדם העליון
 ולכן היא נשמה לנשמות. והנני מביא אליך מאמר
 בעל ספר האורה בזה הענין ומביא אותו גם כן הר'
 מנחם הרקנאטי בפרשת ויחי במאמר א' בספר
 הזוהר על בן פורת יוסף כתיב עין ה' אל ירואיו וכתיב
 עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ. וכו' עיני ה'
 עינא דלעילא. לא זכו עיני ה' משוטטות עינא
 דלתתא. דהנינן מפני מה זכה יוסף דלא שלטא
 ביה עינא בישא מפני שזכה לאשתגחא בעינא
 טבא עילאה הה"ד בן פורת עלי עין. אמאי הוא
 בן פורת. עלי עין כלו' כגון עין דאשתגח ביה.
 וכתיב טוב עין הוא יבורך מאי טעמא אקרי חד.
 ת"ח בעיני דלתתא אית עינא ימינא ואית עינא
 שמאלא. ואינון תרין בתרי גוונא אבל הכא לית
 עינא שמאלא. דתרווייהו בדרגא חד סלקין וכלא
 ימינא. ובגיני כך עין חד ולא תרין. ותאנא עינא
 דא דאיהו עינא דאשגחותא. פקחא תדיר. חייבאן
 תדיר. חדאן תדיר. דלא הוי הכי לתתאה. דכלילן
 בסומקא ובאוכמא ובחזרא בתלת גווני ולא הוי תדיר
 פקחא דאית גביני סומרא על עינא. ועל דא כתיב
 עורה למה תישן ה'. פקח עיניך וראה. כדי אתפקח
 אית למאן דאתפקח למב. ואית למאן דאתפקח לביש.
 ווי למאן דאתפקח ועינא אתערב בסומקא וסומקא

Gen. 1, 26

רקנאטי
 ויחי ע"ו
 זוהר
 נשא ק"ל

Gen. 49, 22

Ps. 33, 18

Zech. 4, 10

Prov. 22, 9

Ps. 44, 24

2 Kgs. 19, 16

אתחזי לקבליה ומכסיה עינא מאן ישתויב לקבליה
 זכאה חולקיה למאן דישגח עלוהי בחד חוור מניהו
 על דא כתיב טוב עין הוא יבורך וכת' בית יעקב לכו
 ונלכה באור ה' והבן מאד אמרו אבל הכא ליכא עינא
 שמאלא דתרויהו בדרנא חד סלקין וכולא ימינא כי
 הכונה היא שמדת הדין תתהפך למ"ר לכן שבו הב'
 להיות אחד גם תבין מאד אומ' דלא הכי לתתא דכלילן
 בסומקא וכו' כי הכונה למה שלמטה שהיא ספיר'
 המלכות ועליה נאמר עורה למה תישן וכו' וזה לשון
 הרקנאמי ולקחו מספר האורה.

Isai. 2, 5

ואתה בן אדם בראותך המאמרים האלו וכיוצא בם
 השמר אל תפן אל און פן תפול ותחריב את העולם
 שיש בה' ית' מדות מוגשמות ומוגבלות חלילה אל מי
 תדמיון אל ומה דמות תערכו לו וצריך אני להאיר
 עיניך במאמר הזה כי יסיר ממך עקשות הספיקות וכן
 בזולתם דע כי אמתת עצם הבורא ית' אינו
 מושגת לזולתו ואין בכל ברואיו עליונים ותחתונים
 יודע עוצם אמתתו רק הוא יתעל' וא"כ צריכים אנו
 להתבונן על התוארים הנמצאים בתורה ובדברי
 רז"ל יד רגל און ימין וכיוצא בם דע והאמן כי
 כל אותם הענינים אע"פי שהם מורים ומעידים
 על אמתתו וגדולתו אין כל בריה יכולה לדעת
 מהות הדבר הנקרא עין יד ורגל וכיוצא בם
 ואל יעלה בדעתך כי עין כצורת עין וכן כלם
 אבל הם דברים פנימיים באמתות מציאותו ית'
 אשר מהם המקור והשפע יוצא לכל הנבראים
 לא שיהיה דמיון בינו יתעל' ובינינו מצד העצם
 והתבנית כמו שנ' ואל מי תדמוני כי אין לו

Job 36, 21

Isai. 40, 18

Isai. 40, 25

דמיון בתחתונים רק על כוונת צורת האיברים שבנו
 שהם עשויים לדמיון סמנים לענינים סתומים עליונים
 שאין הדעת יכולה להשיגן. וזה הדמיון איננו
 גופני כלומר בעצם ותבנית אלא כדמיון זכרון כמו
 שבותב ראובן בן יעקב שהרי אין אותיות אלו
 צורת ראובן בן יעקב ותבניתו ומהותו אלא סימן
 לאותו התבנית הידוע. ולפי שה' יתעל' רצה לזכותינו
 ברא בגוף האדם כמה איברים נסתרים גדולים
 ונפלאים בדמיון סימן למעשה מרכבה. ואלו יזכה
 האדם לטהר אחד מאיבריו והיה אותו אבר כדמיון
 כסא לאותו אבר העליון הנקרא בשם זה כיצד
 הנוהר ונשמר במראה עיניו שלא יביט בדבר
 ערוה רק בדבר שהוא קדושת ה'. וזהו סוד האבות
 הן הן המרכבה. ובספר הזוהר אמ' כשהתחיל רשב"י
 לגלות סתרי התורה פתח ואמ' ארור אשר יעשה
 פסל ומסכה ואמרו אמן כולם. כל זה שלא יטעו
 בדבריו אמר אליה האבות הן הן המרכבה הואיל
 ואתא לידן נימא ביה מילתא. דע כי הכונה
 הראשונה אשר עליה נברא העולם עדין לא
 נתקיימה אפי' יום אחד בסבת חטא האדם כי
 ידעת מקבלת רו"ל שבו ביום חטא וכו ביום
 נתגרש מג"ע כד"א אדם ביקר כל ילין וחטא האדם
 עדין ימשול בנו ולא כמאמ' הנוצרים שהעונש
 הוא רוחי אבל הוא רוחני כנראה לחושי. ועל
 אשר אהבתי אותך אביא לך בסוף זאת האגרת
 ויכוח אחד עשיתי עם נוצרי זה לי עשרים שנה. ונישוב
 לדברינו כי בעבור חטא האדם נתקלקלו הצינורות
 והשפע האלקי מן היום ההוא והלאה כי ירד סמאל

זוהר
 נשא קב"ו
 Deut. 27, 15

סנהדרין ל"ה
 אבות דר"ג
 א'
 Ps. 49, 13.

See Eisen-
 menger
*Entdecktes
 Juden*
 1, 826 ff.

והטיל זוהמא בחוה כמו שתמצא בכהיר ובמדרש
 רות וזה היה כמו שתמצא שם על שבכריאת האדם
 אמר ה' וירדו ברגת הים ובעוף השמים שהרמו
 למלאכי עליון כמו שתמצא ברקנאמי מספר הזוהר י
 ולכן נתקנא סמאל וקשר קשר עם קצת צבאות
 מעלה נגד השכינה עד שהפילו ה' עם כת שלו
 ממקום קדושתו מן השמים והן הן המקטרגים
 והמסיתים את בני אדם כי עוד היום אומנותם
 בידם והוא רוח הטומאה אשר מוטבע העולם
 בו עד שיותש זה הכח ואז יהיו ימות המשיח
 במהרה בימינו ודע אחי כי כונת נתינת התורה
 לישראל לא היתה לתכלית אחרת אלא להתרחק
 מישראל הרוח הטומאה ולהתקרב אל רוח הקודש כמו
 שתבין בסוד הקרבנות ובפרט סוד פרה אדומה
 המטמאת המהורים ומטהרת הטמאים וכלל כל
 המהרות באה להסיר מעלינו המדה הכעורה הזאת
 ולהקריב אל הפכה ולולי מעשה העגל שגם סמאל
 היה הסבה בעשייתו מקנאתו בם היו ישראל מגיעים
 לזאת המדרגה כלומ' לשוב אל הענין שהיתה כונת
 הכריאה כשקבלו התורה ושמע לשון ספר הזוהר בזה
 כד נפקו ישראל ממצרים בעא קב"ה למעבד לון בארעא
 כמלאכין קדישין בשמיא לעילא ובעא למבני לון ביתא
 קדישא ולנחתא ליה מגו שמי רקיעין ולנטעא לון
 לישראל נציבו קדישא כגונא דדיוקנא דלעילא הה"ד
 תביאמו ותמעמו וכו' בההוא דפעלת אנת ולא אחרא...
 אומנותא דקב"ה אינון ומדארגיוו קמיה ביתא אתבני
 ע"י בר נשי ובגיני כד לא הוה ביה קיום ושלמה הוה ידע
 דבגין דהאי עובדא דבר נש הוא לא יתקיים ועל דא אמר

Gen. 1, 26
רקנאמי

Numb. 19, 2

זוהר
פנחס רב"א

Exod. 15, 17

- אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו דלית
 ליה קיומא... ואפילו קרתא דירושלים לא להי
 אומנותא דבר נש דהא כתיב ואני אהיה לה נאים
 ה' חומת אש וגו' אי לקרתא כתי' הכי כ"ש ביהא
 דאיהו דיורא דיליה ע"כ' וכל זאת המעלה שאבדו
 ישראל מפני עון העגל היתה באה להם בזכות
 האבות שהתחילו לתקן הצינורות' וגם שתמצא
 בדברי רז"ל שאחרי שנסתלקה שכינה על חמא
 האדם בא שת והורידה בא אנוש וסילקה בא נח
 והורידה וכו' מ"מ לא היה שום אחד מהם
 שתיקן הצינורות תקון שלם כמו שעשו האבות
 רקנאטי נח כי ידעת כי גם נח שתה ונשכר ותמצאנו ברקנאטי
 באורך' וענין התיקון הוא כי אברהם אבינו ע"ה
 לקח לחלקו מדת החסד כד"א חסד לאברהם ותקן
 צינורות הימין' ויצחק נמשך אחר כוונת אביו'
 ואחרי שאברהם אבי' ע"ה תקן צינורות הימין לקח לו
 לתקן צינורות השמאל כדא' ופחד יצחק' ולכן יצא
 ממנו עשו ווהו רמו ויאהב יצחק את עשו כי אף
 חובב עמים' ואחר בא יעקב אבי' ע"ה ונמשך גם היא
 אחר כוונת אבותיו ולקח לו עיקר האילן כד"א אמת
 ליעקב ולכן נקרא יושב אהלים בין אהל אברהם ואהל
 יצחק שהם החסד והפחד ר"ל שהוא מקבל מישניהם
 אבל מטה הוא כלפי חסד ועשה תקון שלם מאבותיו כי
 תקן י"ב גבולי אלכסונין שהם סוד י"ב שבטים כלם
 זרע אמת ולא יצא ממנו זרע לא מהור ח"ו כמו שיצא
 מאברהם ויצחק' ובכאן אגלה לך סוד גדול מאד' מדוע
 מקדושת האבות יצא זרע בלתי מהור' אתה ירעת כי
 אברהם אבינו ע"ה היה חכם גדול וגם קודם שנגלה אליו

Ps. 127, 1

Zech. 2, 9

Mic. 7, 20

Gen. 31, 42

Gen. 25, 28

Deut. 33, 3

Mic. 7, 20

Gen. 25, 27

מלך מלכי המלכים היה חכם באצטגנינות ובחכמות
 הטבעיות עד אין קץ כמו שידוע זה מן הספרים
 הקדומים כגון ספר העבודה וספר זוראשט שהבאתי
 לך למעלה מהויכוחים שהיה עושה עם הכשדים
 מרם הגלות אליו השכינה ואין צריך לאמ' כי
 אחר שנגלה אליו ה' שהוסיף דעת באלהות וידע סתרי
 המציאות ואנב גררא אביא לך דבר נאה ותבין
 מהכתוב ממש שהדבר כן הוא ואחר נשוב לדברינו
 ותדע מה חלק ה' עמו ואינם תחת מולאו שר' אתה
 ידעת כי כשועד ה' אברהם לתת לו בנים האמין
 בה' ולא שאל אות וכשיעד לו דבר הארץ אמ' במה
 אדע כי אירשנה ועתה פקח עיניך במה שאכתוב לך.
 אברהם ע"ה היה יודע כי מצד המערכת לא
 יהיה לו בן משרי כי היא עקרה ודאית ומה
 שיאמת זהו שהמתין לה ה' עד שחדל להיות
 לשרה אורח כנשים כדי שלא יוכל שום אדם לפקח
 לומ' כי הריון היה על דרך המנהג הטבעי והנה
 שתולדת יצחק לא היה למערכת ולא לשר חלק
 בה כי אין ביכולת שר לשנות המערכת וזהו מה
 שאמ' ואנכי הולך ערירי שהוא מענין ערירים ימותו
 והמשכיל יבין כי ידע דרך אצטגנינות שאין לו בנים
 משרי ובאה התשובה כי אם אשר יצא ממעיך והאמין
 בה' כי היה צריך בזה לאמונת הלב שלימה אחרי שהוא
 הפך סדר המערכת והסוד הוא שהאמין בה' שיש ביד
 ה' לשנות המערכת כרצונו והוא שרש גדול באמונה כי
 בזה יתאמת חדוש העולם מאין ועקרים גדולים ואמ'
 ויחשבה לו צדקה כלו' שאברהם אבינו ע"ה חשבה לו
 למתנה גמורה מאת ה' ר"ל מאת חסדו ואמיתת

[Gen. 15, 8

Gen. 15, 2

Gen. 15, 4

Gen. 15, 6

ולא דרך טבע ומערכת' ולכן יצטרכו זרעו השגחה
 פרטית ממי שיש בידו לשנות המערכת אחרי
 שאין להם מול' והסוד הזה תמצאהו ממון ביו"ד
 של שרי שנשתנית לב' ההי"ן כמאמר הכתוב שרי
 אשתך וכו' כי שרה שמה כי אתה ידעת שהעולם
 התחתון נברא בה"א להיותו עולם ההויה והעתיד
 והרמו לה"א אחרונה של שם שהיא רמו לשכינה
 והיא המנהגת העולם השפל כמו שהודעתך' והעולם
 העליון נברא ביו"ד כר"א כי ביה ה' צור עולמים'
 ומצורת האותיות יובן זה למשכילים' והנה כשרצה
 ה' לבטל כח העולם העליון ולשנות המערכת
 ג"כ לאהבתו את אברהם אבד ושבר יו"ד של שרי
 שהיא סוד העולם העליון והשבירה לב' ההי"ן
 ונשאר בשרה טבע ההויה ולאברהם הוסיף בה
 וזהו מה שאמ' רז"ל על ויוצא אותו החוצה אמ'
 לו צא מאצטגנינות שלך וכו'. אמנם ענין אברהם
 בירושת הארץ כשידע שגדול כחן של ז' אומות
 אם מצד השרים ואם מצד המערכת אמר במה
 אדע וכו' כלו' באיזה זכות או באיזה פועל יוכל
 להיות זה לבטל כח השרים והמערכת אשר
 לאומות' לא שלא יאמין בזה כמו שהאמין בענין
 הזרע אבל ביקש לדעת הפעולות אשר בעבורם
 תתקיים הארץ ביד זרעו' ובאה לו התשובה קחה
 לי עגלה כלו' שבעשיית הקרבנות תשרה השכינה
 בישראל והיא תשמר אותה בידם ולכן באו
 בענין הבתרים כל המינים הכשרים לקרבן'
 ונשוב אל זה הענין שיצא מן האכות זרע בלתי
 מהור' אומ' כי כשראה אברהם מצד חכמתו

Gen. 17, 15

Isai, 26, 4

Gen. 15, 5
שבת קנ"ו

Gen. 15, 8

Gen. 15, 9

ענין כח שרי האומות והמשכות כחות הטמאה
 בעולם לחטא האדם הראשון שאמרו רז"ל כי
 בראותו כי אין לזרעו סיוע ממזל או שר
 שער הסכנה הגדולה אשר בה יהיה זרעו מפני
 המקטרגים בשעת הסתר פנים ואמר בלבו טוב
 אשר אחזו בזה וגם מזה לא אנח ידי כי אם
 אתרחק מן הכחות ההם מכל וכל לא יהיה קיום
 ח"ו לזרע הקדש מפני חטאם ובוה תמצא שהיה
 דרך החסידים בכל הדורות לתת קצת חלק אל
 הצד ההוא הלא תראה כי מרע"ה לקח צפורה
 בת יתרו שלא הניח ע"ו בעולם שלא עבדה ואם
 לא היה עושה בן אולי לא היה יכולת בידו
 להוציא ישראל מצרים והרמו הגדול לזה ג"כ שלח
 ידך ואחזו בזנבו כי ידעת ענין הנחש במעשה
 בראשית וזה כדי להשלים אליו כל הכחות והבינהו
 ובעז לקח את רות שמשם יצא מלכות בית דוד
 וסוד העזאזל יאיר עיני שכלך בזה כי צריכים
 אנו לתת חלק מזער אל הצד ההוא למען לא
 יקטרגו הכחות ההם וגם בסוד התפילין אמרו
 בספר הזוהר א"ל ר' שמעון לר' אבא ת"ח אע"ג
 דכל הני מילין דקאמרן דרוח מסאבא בעי
 לאכפיא ליה בכל סטרין תא ואימא לך רוא
 חדא דלא אתיהב לאתגליא בר לאינן קדישין
 עליונין ת"ח להאי אתר דאיהו רוח מסאבא
 הקב"ה יהיב ליה שולטנו למשלט בעלמא בכמה
 סטרין ויביל לאוקא ולית ליה רשו לאנהגא ביה
 קלנא דבעינן לאסתמרא מיניה דלא יקטרג עלן
 בגו קדושא דילין ועל דא רוא חדא אית לן

Exod. 4, 4

Ruth 4, 13

 זוהר
 מקודי רל"ז

דבעינן למיהב ליה דוכתא זעיר בגו קדושא דילן
ולא אשתכח מקטרגא בגו קדושא דילן דהא מגו
קדושא דילן נפק שולטנו דיליה ובעינן גו רזא
דתפלין לאצנעא חד שערא דעגלא דיפוק לבר
ויתחוי דהא חוטא דשערא דא לא מסתאב בר
דכי כד אתחבר ההוא שערא ואתעביד כשעורה
אבל פחות מן דא לא מסאבי וההוא שערא בעי
לאעלא ליה גו קדושא עילאה דילן ולמיהב ליה
דוכתא בגין דלא יקטרג לן במדושין ויפוק מן
ההוא שערא לבר ויתחוי דכד חמי ליה לההוא
בר נש בקדושא דילן ואיהו חולקיה דיליה משתתף
לתמן כדין לא יקטרג ליה ולא יכול לאבאשא
ליה לעילא ולתתא דהאי דוכתא יהיב ליה ואי
האי חולקא לא יהבינן ליה דוכתא בגו קדושא
דילן יכול לאבאשא ליה לתתא וסליק ומקטרג
ליה לעילא ואמר פלוני דקא מקדש השתא כך
וכך עביד יומא פלניא וכך אינון חוכוי עד דמסר
דינא על ההוא בר נש ויתענש על ידוי וכך הוו
ישראל עבדי דהוו ידעי רזא דנא כד שראן
לאתקדשא בקדושא עילאה ביומא דכפורי הוו
מסתכלי מיד למיהב חולקא להאי אתר ולמיהב ליה
חולקא בינייהו בגין דלא ישתכח מקטרגא בינייהו ולא
ייתון לאדכרא חוביהון דישראל דכמה חבילין וכמה
משריין אינון דאודמנון לעילא מיניה מלה כד אתי
לקטרגא זכאה חולקיה דמאן דיכיל לאשתזבא
דלא ידכרון חובוי לעילא ולא ישניחון עליה לביש.
התבונן מאד על זה המאמר הנפלא
כי יאמר שאעפ"י שמצות והתפילין ויתר

המצות הם כדי לכפות רוח הטומאה מ"מ צריך
 לתת לזה המקום איזה חלק למען לא יקטרג
 אחרי שה' נתן בידו כח והבן מאד אמרו דהא
 מגו קדושא דילן נפק שולטנו דלהון כי הרמו
 למה שאמרתיו לך מענין האבות כי לכן רצה
 אברהם אבי' שיהיה לו קצת אחיזה בכחות ההם
 וזהו סוד ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן
 אברהם מתנות וידעו מה שאמרו רז"ל בזה שמסר
 להם שם הטומאה ודי למבין ואם אברהם אבינו
 שתיקן צינורות הימין הוצרך לאחוז בזה כ"ש יצחק
 שתיקן צינורות השמאל שמשם מתפרנסים הכחות ההם
 כמו שרמזנו למעלה ודינין מסטרא דיליה מתעמרין
 ולכן יצא ממנו עשו שהוא יותר קשה מישמעאל ובני
 קטורה ולכן נזדווג עמו סמאל ראש המקטרגים
 כי אחר שנדחה ממחיצתו לא מצא בארץ חלק
 הגון לו כחלקו של עשו כמו שבא מקבלת רז"ל
 שסמאל שרו של עשו מפני שיצא מן הפחד הגמור
 ומשך לו כל הכח ההוא ולכן הוא יורש החרב
 ולכן יעקב היה מזוקק שבעתים והיה תם ר"ל
 שלם כי עשו משך לו כל זוהמת הנחש הקדמוני
 ולכן היה אדמוני והבן ואל יטעה אותך מה
 ששגור בפי העולם תחת אדום ולא תחת ישמעאל
 כי הנרסא בהפך בגמרות המדויקות הלא תראה
 שבני ישמעאל והנלוים להם נמולים ומפני שלא
 הגיעו למעלת ישראל אינם פורעים וכשתדע הסוד
 האמתי למילה תבין הסוד על אמיתתו ותדע כי
 הסרת ערלתם הועילה להם שאינם עובדי ע"ז
 ודי לך בזה ההערה ומכאן תבין סוד שעש"ו

Gen. 25, 6

מנהדרין
צ"א

Gen. 25, 27

Gen. 25, 25

וישמעאל חלקו היישוב ונקרא על שםם ושאר
 האומות מפלים להם כי (היו) נקראו אלה לראש
 פנה מצד הגדולה שנתנו להם האבות. ולכן גם
 שישנאו אותנו ובכל יום ירדפנו מצד הקרבה
 הזאת מוכרחים הם לקיימנו ביניהם. הלא תראה
 בתורת שתי הכתות שרוב ענייניהם לקחו מתורת
 משה ומתפארים בה כי לולי זה לא היו נשארים
 משונאיהם של ישראל שריד ופליט עם המרדות
 והגלויות שעברו עלינו. וזהו סוד האבות הן הן
 המרכבה על מתכונתו. וממה שאני צריך להעריך
 כי עד שלא בא דוד לא נשלמה תקנת המרכבה
 העליונה והראיה שלא היה מלכות לישראל עד
 אז ולכן דוד היה רגל רביעי ולכן זהו סוד רגלי
 עמדה במישור. וכשתבונן היטב תבין סוד מדוע
 לא הצליח שאול במלוכה כי היה חלק המקטרג
 והרמו לזה אתן לך מלך באפי ואקח בעברתי
 ע"ד והקריב את אשר לחטאת ראשונה ועולתה קפצה
 פיה ודי למבין. ואעפ"י שכל הו' ספירות הם
 מרכבה לבינה כמו שראינו בא ונקלם ליחיד
 הרוכב על שבעה מ"מ אלו הד' ספירות חסד
 פחד ת"ת שכינה הם עיקר המרכבה ונקראים על
 שם הד' קצוות חסד דרום פחד צפון ת"ת מזרח
 שכינה מערב כמו שנבאר בסוד היחוד בע"ה.
 ולכן גדלה מעלת ישראל בימי דוד ושלמה כי
 מצד שידע דוד ע"ה לתקן כל הצינורות כמו
 שנראה זה מספר תהלים למבינים. סקל מלפניו
 הקוצים המכלים כרם ה' צנאות. ולכן סודרו
 הזמירות קודם התפילה כמו שתמצא בספר האורה.

Ps. 26, 12

 Hos. 13, 11
 Lev. 5, 8
 Job. 5, 16

Isia. 5, 7

ס' האורה

וכן נמשך הענין כל ימי שלמה כל עוד שהחזיק
 מעשה אבותיו בידו הלא תראה כי תכף שנמה
 מן הדרך נחלקה מלכות בית דוד ונתקלקלו
 הצינורות וגרם לנו גלות ולכן אין לתמוה אם
 ימות המשיח מתאחרים כי אין איש יודע לתקן
 הצינורות וצריכים אנו להמתין שיותש כח הטומאה
 ויתמלא סאתם ואז יפתחו שערי בינה כמו שהיה
 ביציאת מצרים כי אין לשרי האומות אחיזה שם
 כללי והרמוז לזה וברחמים גדולים אקבעך כי
 הרחמים גדולים הם בהפתח שערי בינה להשפיע
 על החסד וזהו שאמ' הכתוב בשצף קצף הסתרת
 פני רגע ממך ובחסד עולם רחמתך אמר גואלך
 ה' והבן זה מאד וזהו גם כן מה שאמ' הכתוב
 לא למענכם אני עושה למעני אעשה ואמר וארא
 כי אין איש (ואביש) כי אין עוזר וגו' כי רוצים
 העליונים בעזר התחתונים כאשר כתבתי למעלה
 והרמוז הנמרץ רוכב שמים בעזרך ואין מי שיודע
 לעשות וזהו פורה דרכתי לבדי ומעמים אין איש
 אתי ומכאן תבין מה שאמרו על המשיח ירום
 מאברהם ונשא ממש ונבה מאד ממלאכי השרת
 כי אברהם ומשה לא היה יכולת בידם לבער
 כחות (האומות) גם כי נתנו סדר אלהים להכניעם
 אבל נתנו להם מקום כמו שכתבתי אמנם המשיח
 יבערם כמו שכתבו בדניאל וארו עם ענני שמיא
 וכו' ולכן וגבה מאד ממלאכי השרת כי ינצחם
 בדין וה' יזכנו לראותו אמן.

ועתה אבאר לך בקצור סוד הייחוד כי תמצאנו
 ברקנאטי באורך בכמה מקומות דע כי סוד

Isai. 54, 7

Isai. 54, 8

Ezek. 36, 22

Isai. 63, 5

Deut. 33, 26

Isai. 63, 3

מסקתא
רבתי

Dan. 7, 13

הברכות כמו שכתבנו למעלה הוא להמשיך הברכה
 והשפע מלמעלה למטה. גם כי צריך אדם לכוון
 אל הספירה אשר שם בקשתו אין לעמוד שם כי
 יראה קצוץ ח"ו אבל לעולם תכוין להמשיך מן המקור
 העליון אל המלכות לפי שאין להכנס לפני המלך
 בלתי המלכות וזהו אמרם שצריך לקבל עליו עול
 מלכות שמים תחילה. לפיכך צריך שתכוין ליחד
 הספירות מלמטה למעלה. ולכן סודר הק"ש
 בברכותיו קודם התפילה וצריך לסמוך גאולה
 לתפילה כמו שתדע הסוד אם תקרא. וכונת
 היחוד בזה האופן תכוין תחילה לספירת המלכות
 שהוא השער ליכנס בו כמו שאמרנו. ומפני שכל
 פניות שאתה פונה אינם אלא לימין לכן אחר
 שנכנסת בשער צריך לכוון למדת החסד הנקרא
 דרום ליחדה עם הת"ת הנקרא מזרח והת"ת ג"כ
 צריך ליחדו במדת הפחד הנקרא צפון ומדת
 צפון צריך לקשורה במלכות הנקרא מערב ואח"כ
 צריך ליחד המלכות במדת החסד אשר שם יחוד הכל
 שהוא דרום ונמצאת קושר הד' קצוות זה עם זה.
 אבל בעלותך מן המערב אל הדרום צריך שתכוין
 ליחד עם המלכות הג' ספירות האחרות ר"ל
 יסוד הוד נצח. ומעתה תבין סוד ע"ד שתמליכהו
 בשמים ובארץ ובד' רוחות העולם. וזהו סוד
 הקפת המזבח כמו שתמצא באורך ברקנאטי

רקנאטי
 תרומה קי"ד

פרשת תרומה ובפרשת שמע ודי בזה לך הערה
 בענין הקשר מהמציאות כי תמצא דברים רבים
 בעניני המקובלים. זה אומ' בכה וזה אומ' בכה
 ואני יגעת לברר האוכל מתוך הפסולה. ולמען

לא יקרה לך כמו שקרה אלי ראיתי להעירך על קצת דעות המקובלים האחרונים למען תדע להזהר עוד. ודע כי מן הספרים שבאו לידי לא מצאתי מהם מתקרבים אל האמת יותר מאלו הרקנאטי וספר האורה וספר המשקל והמערכת. אבל אעירך על מה שנראה לי ששגו קצת הנוכ' הא' בעל המערכת שכתב שכל הספירות נאצלו מהאין סוף ושם האין סוף מדרגה למעלה מהכתר כאשר כתבתי לך למעלה בונתי לבטל זה המעם. גם בענין סדור הימים על סדר הבנין אמ' כי יום ראשון ל"ת ויום ב' למלכות ואין הדבר כן לפי דעת ספר הזוהר כי יום א' הוא לחסד ויום ב' לפחד. ולכן נברא בו גיהנם כמו שתבין בפרשת קרח ברקנ' וכן יתר הימים על סדר הספירות ממש אין לשנותם בשום ענין. ובעל ספר האורה ג"כ בסדרו הספירות ג"כ ימין ושמאל בחכמה ובבינה. ולפי האמת לא יפול בג' ראשונות והראיה מספר הזוהר על פסוק וינחם ה' אמר הא בזעיר אנפין אתמרי ואמ' שם ובהאי תליא: ימינא ושמאלא נהורא וחשובא רחמי ודינא וכל ימינא ושמאלא בהאי תליא ולא בעתיקא. והבן כי בכל מקום שתמצא בספ' הזוהר סתם הרמו על הבינה וכשירצה לרמו על הכתר יאמר עתיקא דעתיקין גם כי שלשתן א' כמו שרמונו ובמקום אחר אמר ששם אלף דלת נון יוד הוא דין גמור ואין שם רחמים זולתי בהיותם נשפעים משם יהוה ית' וכו'. ושם אדני הוא רמו למלכות בכל מקום. ולפי סוד היחוד שזכרנו המלכות מקבל גם מן החסד. אמנם בכל יתר דבריו מצאתיו שלם ובענין ביאור שמות הספירות אין כמוהו מורה

רקנאטי
קרח ק"פ

Gen. 6, 6

זוהר
נשא קמ"ד

כמו שאמרתי לך פעמים רבות. ר' מנחם
 הרקנאטי אין כמוהו באחרונים גם שמצאתי
 חכם אחד שהיה בדור שלפנינו וכשמת הייתי
 אני כבן שבע שנים שעשה השגות על
 הרקנאטי ואין בדבריו יסוד ושם האיש ר' מילי
 דמוסקאנילא. אך במקום אחד נטיתי לדעתו
 גם כי הוא לא פי' הספק וראיתי להביא
 לך הענין ההוא כי ידעתי שיועיל לך בדברים
 אחרים כי ידעתך מבין דבר מתוך דברי
 אמרו בספר הזוהר על פסוק יהי אור בזה
 הלשון אמר ר' יצחק אור דברא קב"ה בעובדא
 דבראשית הוה סליק נהוריה מסיפיה דעלמא לסיפי
 דעלמא ואתגנוזי מאי מעמא אתגנוזי בגין דלא
 יתהנון מיניה חיובי עלמא ועלמין לא יתהנון
 בגיניהון והוא טמיר לצדיקים דיקא דכתיב אור
 זרוע לצדיקי וכדין יתבשמן עלמין ויהא כולא חד
 ועד יומא דיהא עלמא דאתי הוא גניו וטמיר
 ההוא נהורא נפיק מגו חשוכא דאתגלפא בקלפוי
 דטמירא דכולא עד דמההוא נהורא דאתגנוזי
 אתגליף בשביל חד טמירא לחשוכא דלתתא
 ונהורא שארי ביה מאן חשוכא דלתתא האי דכתיב
 ביה ולחשך קרא לילה ועל דא תנינן מאי דכתיב
 מגלה עמוקות מני חשך ר' יוסי אמר אי תימא מחשך
 סתים אתגליין הא חוינן דטמירין אינון כל אינון
 כתרין עילאין וקרינן עמוקות מהו מגלה אלא
 כל אינון טמירין עילאין לא אתגליין אלא מגו
 ההוא חשוכא דאיהו ברזא דליליא ואני אבאר לך
 זה הענין לפי דעתי ואח"כ אביא דעת הר"ר

Gen. 1, 3

זוהר
 בראש' ל"א

Ps. 97, 11

Gen. 1, 5

Job 12, 22

מנחם ודעת ר' מילי עליוי כבר העירותי למעלה
 כי האור הגנוז הת"ת ואמ' כי הוא גנוז עד העוה"ב
 Isai. 30, 26 כדי שלא יהנו ממנו הרשעים כי אז אור הלכנה
 יהיה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים
 כמו שתמצא בסוד זה הענין' והבן מאד אמרו
 וכדין יתבשמון עלמין ויהא כלא חד' כי הרמוז
 הוא למה שכתבנו למעלה בענין השכינה שהיא
 בגלות עמנו ואז תשוב להדבק אל המאור הגדול
 כי לכל הספירות יקראו המקובלים עולם וכו'.
 ואמ' ג"כ כי זה האור הגנוז יצא מתוך החשך
 שהוא מדת הפחד אשר ממנו יבא חשך לעולם
 ונקראת מדת הדין עוה' וזהו אמרו ההוא נהורא
 נפיק מנו חשוכא ואמר אח"כ דמתגלפא בגלפוי
 דטמירא דכלא מפני שמדת הדין עוה יצא ממדת
 החסד כמו שרמזנו למעלה היא אש ממים נקרא החסד
 קליפוי דטמירא דכולא שהוא כמו קליפה לבינה
 שקראה בזה המקום טמירא דכלא' ואל תתמה אם שם
 החסד קליפה לבינה כי בביאור יאמר במקום אחר
 בספ' הזוהר שכל הספירות נקראין מוח וקליפה' מוח
 בערך לשלמטה הימנו וקליפה בערך אל שלמעלה
 הימנו' ונקראת הבינה טמירא דכלא מפני שכל
 הספירות נקראים טמירין והבינה על כלם' וכשאני
 אומר הבינה צריך שתבין ממני הג' ראשונות
 כי כבר ביארתי לך שהם א' והבן מלת דאתגלפא
 שהיא מן תרגום פיתוחי חותם כלומ' שהיא בלטה
 ממדת החסד כמו שאמר במקום אחר ג"כ דאיהו
 אתכליל וקשור בדרום שהכונה בו שמדת הפחד
 קשורה בחסד וממנו יצאתה ואח"כ אמר עד

וזהו

Ex. 28, 11 al.

דמה הוא נהורא דאתגניז אתגליף בשביל חד טמירא
 לחשוכא דלתתא. והכונה כי מהאור הגנוז הנז'
 יבא שפע ואורה אל המלכות הנק' חשוכא
 דלתתא באמצעות היסוד הרמוז באומ' בשביל
 חד טמירא ואמ' ונהורא שרי ביה הרמוז שהאור
 הנז' הוא דר ביסודי ואח"כ אפרש מאן חשוכא
 דלתתא ואמ' שהוא הכתוב בו ולחשך קרא לילה
 שהיא השכינה כמו שתמצא במעשה בראשית'
 והבן המאמ' הנפלא אשר אמר ר' יוסי על פסוק
 מגלה עמוקות מני חשך כי הקשה ואמר איך
 יתכן זה שמן החשך יתגלו הדברים הסתומים
 וזהו סתים אתגליאן ותירץ שהכונה בזה שכל
 הספירות הנקראים טמירין לא יתגלו אלא
 באמצעות השכינה הנקרא חשך כי היא
 הפתח כמו שזכרנו ונקר' זאת' ואשר ירצו
 ליבנם לפרדם בלעדה יקרה להם כאשר קרה
 לנדב ואביהוא כמו שתבין מספר הזוהר ברקנאטי'
 והרמוז המופלא שאחר מיתתן הזוהר אהרן על
 זה ואמר בזאת יבא אהרן' והר"ר מנחם
 פיר' זאת המימרא באופן אחר' וזה לשונו
 והבן כי מה שאמ' כי האור הזה היה
 גנוז באויר הקדמון הנקרא חשך כי הם
 מכוונים ה' כנגד ה' על כן נקרא בכל
 מקום בשם המיוחד ונקרא חשך כמו שפרשתי
 למעלה בפסוק וחשך על פני תהום. אמנם האחרונה
 גם היא נקראת חשך מטעם אחר ע"כ דבריו'
 וכוונתו בזה שהת"ת הוא גנוז בכתר עליון הנקרא
 אויר קדמון ואמר כי הם מכוונים ה' כנגד ה'

Gen. 1, 5

Job 12, 22

זוהר

Lev. 16, 3

רקנאטי

Gen. 1, 2

ר"ל שיתיחדו ה' ספירות תחתונות היינו מן הת"ת
 ולמטה בה' ראשונות ואמ' שהאוויר הקדמון נקרא
 חשך וכו'. הוא רמו למה שכתבתי לך בשחור
 שבאין סוף ורבי מילי כתב עליו כדברים האלה:
 בזה צריך עיון גדול איך הוציא זה הדקדוק ומאין
 ואם הוא נכון והבן ע"כ דברי ר' מילי ואנכי
 כתבתי על זה אמר אליה יראה לי שכונת ר'
 מילי היא שאמרו מגו חשוכא הוא רמו אל
 הפחד הנקרא ג"כ חשך ולא כמו שפי' הר"ר
 מנחם ששב אל האויר להכריע וצ"ע כי
 נראים דברי ר' מילי נכונים בפעם הזאת
 ואל תתמה אם תמצא לספירות שמות משותפים
 אם תזכור מה שכתבתי לך למעלה כי כל
 מה שיש בזה יש בזה והכל הולך אל מקום
 אחד וכשתבונן היטב במה שכתבתי לך
 תצא ממבוכת המתפלספים שהניעו ספיקות
 רבות בענין הידיעה וההשגחה ובשינוי הרצון איך
 ישוב ה' וניחם על הרעה כי בעלי הקבלה לא
 ידברו בסבה הראשונה ולא ייחדו אליה הענינים
 הללו כי יאמרו שלא ידעו מהו והבן ועתה
 אביא לך ב' לשונות מהרקנאמי למען תבין דרכו
 כשתמצאהו מקצרי ותן לחכם ויחכם עוד בפרשת
 לך לך על והאמין בה' אמר ועל דרך האמת
 יראה לי כי רמו בכאן סוד גדול אמר כי האמין
 בה' ושם אמונה בשמו הגדול והפך זה לא
 האמנתם בי לשום אמונה בשמי וזהו ויחשביה
 לו צדקה כי חיבור צדק בצדיק נקראת צדקה וכו'.
 כוונתו בזה הלשון הוא קצת רמו אל היחוד

Koh. '3, 20

רקנאמי
 לך לך מ"ו
 Prov. 9, 9

Gen. 15, 6

Num. 20, 12

שזכרנו כי אמ' ושם אמונה בשמו הגדול הוא
 יחוד המלכות עם הת'ית' כי המלכות בהתחברה
 אל האמת תקרא אמת ואמונה' וכן צדק רמו
 אליה בהתחברה אל יסוד הנק' צדיק אשר
 באמצעותו תתחבר אל הת'ית' וכן תמצאנו במקום
 אחר שיאמר שהנשמות באות לעולם מיסוד הבינה על
 דרך אמת ואמונה והכונה למדת הת'ית' ומדת
 המלכות' בפרשת ויצא אמר וטעם כי שכר
 שכרתוך בדודאי בני כטעם ישראל אשר בכ
 אתפארי' והבן ע"כ דבריו' והכונה בזה הוא מה
 שרמזתי לך למעלה כי כשישראל עושים רצונו
 של מקום הם סבה ליחוד המלכות עם הת'ית'
 ולעולם תבין ממני כשאומר המלכות עם הת'ית' הוא
 באמצעות הספירות האחרות יסוד נצח הוד כדי
 שלא לקצץ בנשיעות' ולכן מלכות הנרמו בלאה תאמר
 אל הת'ית' שהוא יעקב אלי תבא כי שכור שכרתוך
 בדודאי בני כלומ' תשפיע מהודך עלי אחרי שישראל
 מקיימין המצות הנותנים ריח למעלה כדוראים'
 וזהו סוד ישראל אשר בכ אתפאר שהם דברי
 המלכות לכנסת ישראל של מטה כי באמצעות
 המדות אשר תעשו אתחבר אל הת'ית' וזהו מלת
 אתפארי' גם אנלה לך סוד אחר כי בכל מעשה
 בראשית תמצא נסתרות ברקנאטי זולתי על פסוק
 ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים שאין
 בו נסתרי' והכונה לרמוז שגם שכל מעשה בראשית
 יש לו נסתר גם הנגלה הוא אמת ויציב' ולכן בזה
 הפסוק לא יפול בו נסתר כי הוא כפשוטו' ומכאן
 ואילך לא אמריח עצמי לבאר לך סודות אחרים

Gen. 30, 16

Isai. 49, 3

 רקנאטי
 ויצא ס"ב

Gen. 3, 22

כי תמצאם כאר הישב אם תתמיד בקריאת ספרי
 הקבלה ודי לך במה שהעירותיך עליו כי הוא
 המפתח לפתח שערי הפרדם להיותו כולל ענין
 קשר המציאות ותחזור על דברי אלה פעמים
 רבות עד שתעלה בידך הבנתם בעצם כי לא
 נפלו בזאת האגרת הדברים במקרה אלא אחר
 העיון עשר שנים בקבלה ולכן הבאתי בתחלת
 האגרת הזאת קצת ביטול דעות המתפלספים כי
 ראיתי בשם שגברו בעולם כחות הטומאה בן רבו
 מאד החבורים המתנגדים אל האמת ואין מי
 שירגיש בזה ותזהר ג"כ מהחבורים המשובשים
 שעשו עצמם מקובלים ומגשימים לפי תומם
 ומצאתי חכם אחד שעשה פי' על היצירה ואמר
 כי כל הנמצאים מהבתר ולמטה הם מאמתת
 החומר הראשון והנה הרע מן הפילוסופים
 שהם לא ירצו שהשכלים הנבדלים יכנסו תחת
 ההיולי אבל אמרו שהוא נושא לד' יסודות ומלבו
 הוציא מלין ורצה לפרש הנ' שערי בינה והל"ב
 נתיבות חכמה השמר אל תפן אל און כי הם
 המקצצים בנטיעות ואם משה לא השיג שער הנ' כ"ש
 שלא השיג הל"ב נתיבות שהם למעלה וכבר אמרתי
 לך שלא השיגום אף המלאכים שנ' נתיב לא
 ידעו עיט' ואיך נשיגם אנחנו גם ראיתי מי שרצה
 לבאר ספר הזוהר (סודות הרמב"ן) והוסיף על כונתו
 עניינים לא עלו על רוחו וזהו בענין נטע רבעי לא דבר
 בו הרמב"ן בסודו אולי לא קבל בו דבר וסה"ז לא
 ראהו הרמב"ן כאשר העירותיך ובא זה האיש
 המפרש סודותיו ורצה לתת טעם בענין ג' שנים

Job 36, 21

Job 28, 7

Lev. 19, 23

יהיה לכם ערלים וואמ' שאלו הנ' שנים הם רמו
 לנ' ספירות הראשונות ותמצא בספר הזוהר בהפך זוהר
 כי הסבה שנאסרו באכילה הוא מפני שכחות הטומאה
 יונקים מקליפות האילן ומלת ערלים תורה על זה
 ודי לך קנצי למלין אם חפצת להיות תמים עם
 ה' אלהיך תתמיד הקריאה בספר שבעה היכלות
 רבתי מדרש רות ושיר השירים וספר הבהיר
 וחפץ ה' בידך יצלח.

תם ונשלם.